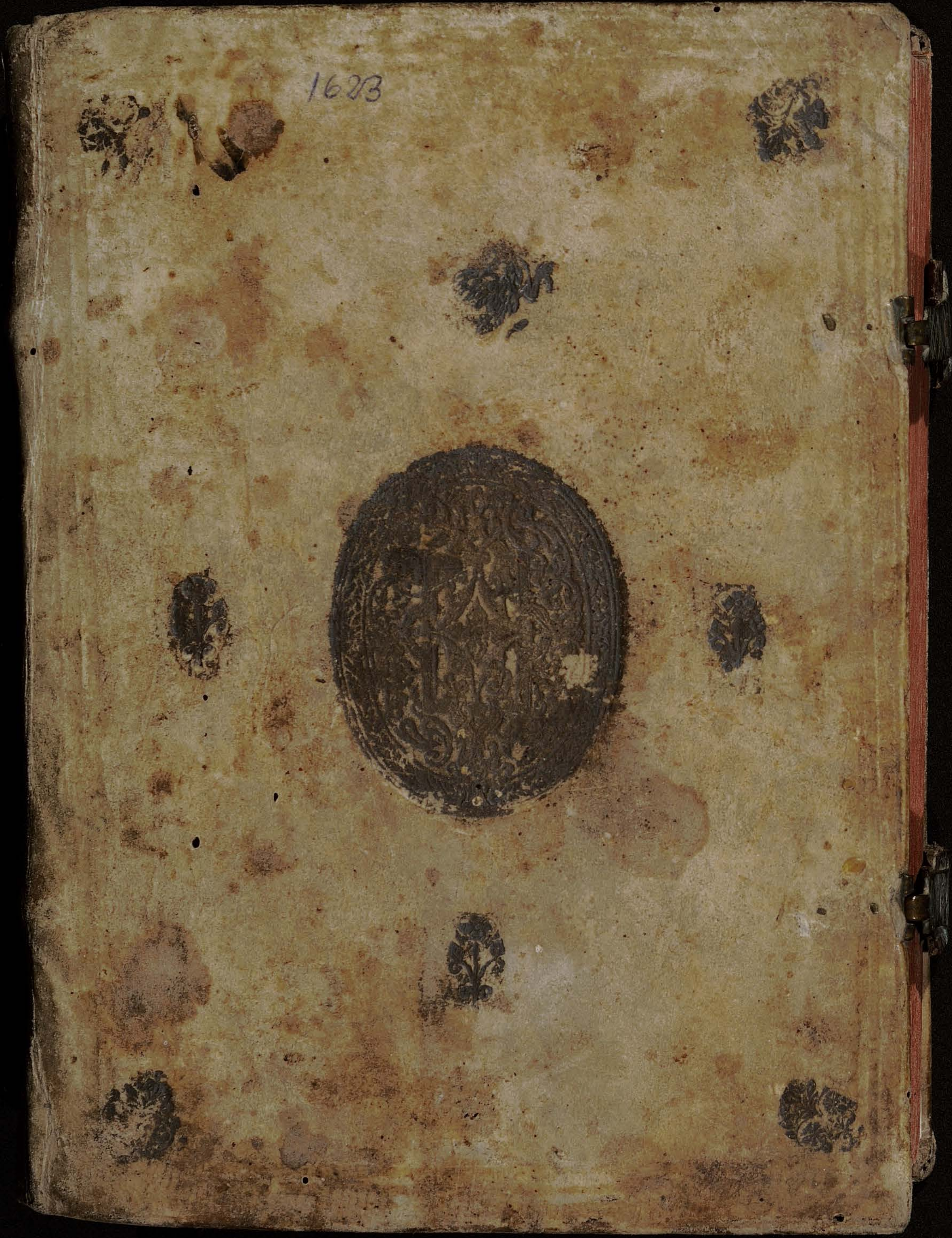

1623

VITA BEATI AVGVSTINI ORDINIS Prædicatorum, ex Zagrabiensi Lucerini Episcopi, per Ioannem Tomcum Marnavitium, Bosnensem Episcopum, Lectorem, & Coadiutorem Zagrabiensem, fideliter collecta.

TRagurium, Civium Romanorum Oppidum, ab Isseis conditum, *marmore notum* teste Plinio, Civitas Dalmatiæ nobilissima, præstantissimorum Virorum perenne Seminarium, Augustinum edidit, circa medium decimumtertium Christianum Seculum, quo vix vllum aliud â Christo nato, novitate, & varietate rerum non minus politicarum, quam ad pietatem spectantium, præsertim Sacrarum Familiarum institutione, feracius extitit. Genus ei patricium, ea tempestate, qua Dalmaticæ Civitates, sub patrocinio Regum Hungariæ, libera conditione florebant imprimis. Parens ejus fuit Nicolaus nomine ex Gazothorum gente, quæjam Cassiotha dicitur, magnæ prudentiæ, & probitatis Vir, inter illius patriæ Senatores. Mater ex Dragoeviorum familia inter Sicenses perpetuò primaria, Dragoslava nomine: multiplici prole, eaque insigni fuêre, Tempus natale adamussim sicuti & puerilis educatio, vitio illius ætatis, in obscuro delitescunt; certum tamen est, eum in lucem editum Regnante Sanctissimo, & San-

ctissimarum Virginum Margarethæ, & Cunegundæ Genitore, Rege Bela quarto hujus nominis, qui ijsdem ferme annis, Regno per Tartaros pulsus, ad Dalmatiæ littora confugiens, in Vrbe Traguriensi, adiacentibusque eidem Insulis, tutum perfugium habuerat. Parentum cura liberaliter educatus, pietati, & Religioni mirabiliter adolevit. Vix ad juventæ bivium accesserat, cùm Deo vocanti potiùs, quàm parentibus parendum existimans, purissimæ vitæ florem, illi, qui pascitur inter lilia, consecravit. Vigebat per ea tempora mirabili vitæ Sanctimonia, Evangelicoque studio animarum Christo lucrandarum, magno divinæ gloriæ incremento, & per orbem Christianum dilatabatur Sacra Prædicatorum familia, ineunte eodem seculo, à Sanctissimo Viro Dominico, Hispano genere, sed Gotthalano origine, instituta. Hujus religiosis moribus allectus pius Iuvenis, mundo, Parentibusque valedicens, inter ejusdem familiæ tyrones adscribi postulavit, & obtinuit. Admissus inter Cœnobiacos, ijs artibus, & rudimentis, quibus illa ætas ad omnimodam pietatem informatur, brevi profecit egregiè. Potissimum illi studium fuit sæcularium consuetudinum, humanorumque negotiorum totalis oblivio, cujus assequendæ gratia, post macerationes corporis, novæ menti induendæ, novisque consilijs imbibendis, totum sese addixit; quibus facilè inde vitæ simplicitas, ardor divina meditandi, abjectio suimet, & proprij judicij abdicatio accêssere. Tales virtutes perpetua suarum appetitionum compresio, assiduaque sibi adversandi exercitatio; denique regularium virtutum Regina decoravit *coeca*, vt ajunt, *obedientia*, vt Tyro adhuc, ipsis veteranis, nedum commilitonibus, esset exemplo, & admirationi. Tyrocinio exacto, solemni Claustralium virorum voto proprio, Prædicatoriæ familiæ insertus, in litteris humanis simul atque divinis magnos fecit progressus. Hinc Sacerdotio conspicuus, ad Cathedras, & Evangelicos suggestus, Superiorum nutu sublimatus, egregiam Dei Ecclesiæ non minus verbo, quàm exemplo, pluribus

in

in locis Christiani orbis navavit operam, semper idem, qui primo religionis ingressu, perseverans. Hinc nec speciosiora munia, nec digniores gradus illum vnquam à semel ducta solidæ pietatis linea deducere potuerunt. Augustini porrò Eminentissimi Doctoris Ecclesiæ, cujus nomen in castris Regularibus assumpserat, ita mores exprimere satagebat in omnibus, vt in conversatione Fratrum, sive præesset alijs domestico magistratu, sive subesset, ob oculos sibi perpetuò Magni Patris monita obversari putaret; quæ & alijs Confratribus subinde magna suavitate inculcabat: præsertim illa ex Homilia 4. *Rectè novit vivere, qui rectè novit orare*: Sicut & illa ex tract: de miseric: *Quid est oratione præclarius, quid vitæ nostræ vtilius, quid animo dulcius, quid in tota nostra Religione sublimius?* Illa quoque sæpius iterabat: *Oratio justi clavis est Cœli, ascendit precatio, & descendit Dei miseratio.* Concludebatque excellentiam orandi ejusmodi verbis: *Sicut ex carnalibus escis altera caro, ita ex divinis eloquijs, & orationibus interior homo nutritur.* Ac sic Augustinum Augustinus exhibere, aliosque in eundem transformare satagebat, elevationis mente ad Deum. Dalmatam quoque Sanctorum Doctorum maximum Hieronymum, Dalmata ipse, scribentem ad Salvinam crebrò repetebat: *Semper in manibus tuis divina sit lectio, & tam crebræ orationes, vt omnes cogitationum sagittæ, quibus adolescentia percuti solet, hujusmodi clypeo repellantur. difficile est etenim, quinpotiùs impossibile, perturbationum vitijs carere quemquam.* Eodem quoque magistro, se reliquosque monebat, Non verbis tantùm, sed corde Deum esse orandum, nam vt idem ait; *melior quinque psalmorum decantatio cum cordis puritate, ac serenitate, & spirituali hilaritate, quàm totius Psalterij cum anxietate cordis, atque tristitia.* His sc. gradibus, perfectam conjunctionem cum Deo videbatur assecutus. Humilitatis autem, sicuti & charitatis erga alios, super quàm dici queat, studiosissimus erat. hinc sicuti facto, ita quoque voce, familiarissima habebat illa verba, quibus Ambrosius Augustini Magister, Demetriadem Virginem

olim instruebat. *Multùm*, ajebat, *ad roborandam dilectionem valet, cùm secundum doctrinam Apostolicam invicem se homines honore præveniunt; & alter alterum superiorem existimantes, amant servire subjectè, & nesciunt tumere Prælati; cùm & pauper divitem non sibi dubitat anteferre, & dives pauperem sibi gaudet æquare; cùm & sublimes non superbiunt de claritate prosapiæ, & pauperes non extolluntur de communione naturæ: cùm denique non plus tribuitur magnis opibus, quàm bonis moribus, neque major ducitur phalerata iniquorum potentia, quàm rectorum inhonora justitia.* Et quia familiares illi erant parabolæ ad imitationem Christi, tàm in publicis concionibus, quam privatis colloquijs, cum crebrò illud Apostoli ad Galatas, *Alter alterius onera portate*, inculcaret, Cervorum similitudinem ex Sancto Augustino quæst: 71. proponebat. *Sicuti enim de Cervis nonnulli talium cognitionum studiosi scripserunt, cum fretum ad Insulam transeunt pascuarum gratia, sic se ordinant, vt onera capitum suorum, quæ gestant in cornibus, super invicem portent, ita vt posterior in anteriorem cervice projecta caput collocet; & quia necesse est, vnum esse qui cæteros præcedat, nec ante se habeat, cui caput inclinet, vicibus id agere dicitur, vt lassatus sui capitis onere, ille qui præcedit, post omnes recedat, & ei succedat, cujus ferebat caput, cum ipse præiret: ita invicem onera sua portantes, fretum transeunt, donec veniant ad terræ stabilitatem.* Ita ille. Qui quando remissiores aliquos in Monasterijs videret in disciplina servanda, ne videretur ex rigidiore reprehensione aliquomodo in fraternam Charitatem impingere, consueverat, magna modestia illud ejusdem Augustini ad plebem Hipponensem in memoriam revocare: *Ex quo Deo servire cœpi, quomodo difficile sum expertus meliores, quàm qui in Monasterijs profecerunt, ita non sum expertus peiores, quàm qui in Monasterijs ceciderunt.* Præfuit pluribus Prædicatoriæ familiæ sacris domibus, tàm in patria, quàm extra: in patria autem plurimorum monasteriorum fuit ipse Fundator, ex quibus præstantissimi Sanctæ Ecclesiæ prodierunt operarij. Bosnensibus etiam partibus, quæ à Manichæis non ita pridem è Græcia,

ad Gal. 6.

atque Tracia scatentibus, miserandum in modum devastabantur, verbo & exemplo, Apostolicam navavit operam, eximio operæ precio. Sed & ad Italicas partes, superiorum jussu translatus, prædicatione verbi Dei, morumque sanctimonia, Christi bonum odorem, magna suæ Dominicanæ familiæ existimatione, se gessit; præsertim cùm per ea tempora, infelicissima Italicarum rerum esset conditio, propter pestiferas Guelphorum & Gybelinorum factiones, quibus nihil tetrius humanum genus ab orbe condito pertulerat. Verumenimverò, qui Italiæ extremis malis immersæ, zelo Apostolico maturam opem attulerat, Hungarico Regno, ex summa fœlicitate ad imum miseriarum declinanti, divina dispositione opitulaturus, evocatur ex Italia, & ipsam Dalmaticam patriam deserere cogitur. Etenim deficiente Sanctorum Regum prole mascula, per trecentos annos in Pannonijs inclyta, Regnicolæ in partes divisi, sacræ Coronæ decus, armorum vi potiùs, quàm sacrarum legum temperamento, Bohemicis, Bavaricis, Andegavensibusque Principibus, tanquam per fœmineum sexum ex Hungarico stemmate descendentibus, obtrudebant. Andegavensium porrò jus, vt potè reliquis omnibus potius, Romanus Pontifex à saniori parte Vngarorum sollicitatus, atque etiam eo jure, quo Stephanus Vngarorum Apostolus, à sede Apostolica, Coronam, & Regium nomen priùs obtinuerat; nec non & eo, quo postea idem Rex, Regnum Sancto Petro perpetua donatione consecrarat, sacrata tuebatur authoritate. Qua tempestate, cùm Bonifacio Octavo, qui Nicolaum Cardinalem Ostiensem legatum destinarat in Hungariam, Benedictus decimus, appellatus vndecimus, post tertium annum à decimotertio Seculo Christiano, ex Prædicatorum familia lectus, vir pietatis eximiæ, in Sede Petri suffectus esset, cúmque eodem tempore Ecclesia Zagrabiensis, totius Hungarici Regni amplissima, ob translatum Michaelem ejus decimumquintum Præsulem, ad Strigoniensem Archiepiscopatum, solatio pastoris esset destituta, Benedictus, vt

tantæ Ecclesiæ Præsulem aptum præficeret, qui vulneribus Vngaricis etiam medicina Apostolica prodesse valeret, in Augustinum, quem in Sacra Dominici familia diù collegam habuerat, conjecit oculos, eundemque Romam evocatum, vel reluctantem, Pastorale munus subire coegit. cum quo dum familiariùs, pro priori consuetudine, & germanitate morum ageret, eidemque in primo ad se accessu, manum valetudinariam salutationis ergo porrigeret, vbi primùm ab hospite tacta, & pio osculo signata fuit, absterso statim dolore, osculata manus, vires integras, majori aliorum quàm Pontificis, cui virtus Augustini probatissima erat, admiratione, recepit. Aliud quoque non minus mirandum contigit; etenim cùm Summus Pontifex jure Christiani hospitij, eundem mensæ suæ admovisset, eidemque aliquot aviculas, tanquam ex itineris ærumnis debilitato, curasset apponi, ille verò observantiæ Regularis instituto, quo Dominicanis Fratribus perpetuò carnium vsus interdicitur, tenacissimus, aliquandiù hæsitabundo similis, ab illorum tactu abstinendo, cordis intimi affectu Dei opem implorasset, en aviculæ assæ, tanquam è nido, ex patina apposita, omnibus obstupescentibus evolantes, divina metamorphosi, totidem pisces assos, in eodem vasculo, loco sui reliquerunt. Hinc Pontifex confirmatus in antiqua opinione, quam pridem in communi palæstra, de Sancto Viro conceperat, eundem manibus suis supremo sacerdotio decoratum, ad Zagrabiensem gregem destinavit. Cui dum præesset, solliciti pastoris curam, & accuratissimi Patris affectum, magno illius Ecclesiæ incremento, comprobavit. Prima tamen illum sollicitudo tenuit, ne quamvis Episcopus, quidquam de Regularis vitæ præscripto remitteret. Inde propè Cathedralem suam, à fundamentis erecta Ecclesia, quam Sanctissimorum Præsulum normæ Sancto Nicolao dicatam voluit, eidem Dominicanorum Fratrum Monasterium adjunxit, quibus cum, totum id temporis, quod à Pontificali munere sibi supererat, in conversatione charissimorum Fratrum

piè transigebat. Quibus etiam plura alia loca intra suæ Diœcesis terminos extruxit, vt quamdiu illam lustraret ex officio, ex inolita sibi consuetudine, ad illos divertendo, & spiritui refocillando intentus, Monachus esse posset. Quam porrò Deo hæc Augustini consilia probarentur, facilè patuit; cùm enim locus, in quo prope Cathedralem Ecclesiam Monasterium extruxerat, aquis salubrioribus indigeret, eò quòd fluviolus prælabens, mineralibus qualitatibus inficeretur, positis aliquando genibus, & simul cum Fratribus implorato Divino subsidio, manu sua effossa exigua scrobe, in latere proximi tumuli, saluberrimæ aquæ fonticulum elicuit; qui ad hodiernum vsque diem, à fidelibus avidè potatus ob salubritatem æquè animæ atque corporis, Augustini nomen retinet. Aliquando à quodam ex suo Clero interrogatus, cur ita frequenter ad Monasteria sese reciperet Episcopus, cujus esset in medio populorum semper inveniri, respondit; idem etiam à magno Augustino Episcoporum maximo, non solùm factitatum, sed etiam in libro, quem Manualem, tanquàm semper manibus terendum, inscripsit, ejusmodi verbis commendatum. *Fuge, ò homo, paululùm occupationes tuas, & obsconde te modicùm à tumultuosis cogitationibus tuis; vaca aliquantulùm Deo, & paululùm requiesce in eo; intra cubiculum mentis tuæ, & exclude omnia præter Deum, & quæ valent ad quærendum eum, & clauso ostio quære eum.* Ita ille, qui talia sacra loca, Episcoporum hospitia itinerantium appellabat, subdens: *Sicut viator, itineris labore fessus, divertit recreandus ad publica hospitia, ita pastor animarum, ad religiosa receptacula.* Cœterum quo ad opus pastorale, nullibi operam suam desiderari passus est vnquam; præsertim cùm ea tempestate maximè deformis existeret facies Ecclesiæ Zagrabiensiss; quippè quæ sexaginta ante annis extrema fuerat à Tartarorum colluvie perpessa, qui ex Septentrionali Asia per Muscoviam, Rusfiam, Poloniam, Vngariam inundantes, Pannonias omnes, & Dalmatiam ipsam ad Mare Adriaticum vsque, pulso Rege Bela cùm Primatibus, vti

supra

ſupra innuimus, omnia ferro, flammiſque devovendo, inaudita crudelitate Regnum vniverſum colonis evacuaverant, ijs exceptis, quibus fuga ſibi conſulere licuit. Qua occaſione devaſtata etiam ipſa Zagrabia, vix aliqui Sacerdotes, antiquorum literalia monimenta, in Sacrario Zagrabienſi conſervari ſolita, ad Arbenſem Inſulam transferendo flammis ſubtraxerant; vnde & Zagrabienſis Eccleſia (opus Sanctiſsimi Regis Ladiſlai) cum adiacenti Canonicorum Monaſterio jacuit, Apſide majori excepta, fermè everſa. Et licèt poſt Tartarorum diſceſſum, Philippus vndecimus illius Eccleſiæ Præſul, eandem reſtaurare aggreſſus eſſet, (Vir publici boni amantiſsimus, vtpotè qui & caſtrum Medued appellatum, in monte Zagrabiæ imminenti, perfugio Cleri & incolarum, ſacris pecunijs à fundamentis excitaverat, civitate proxima Montis Græcenſis muro minime adhuc obſepta:) tamen vix fundamentis Eccleſiæ exſurgentibus, ad Strigonienſem Sedem traſlatus, opus majori ſpe quàm effectu cœptum, imperfectum reliquerat. Thimotheus attamen ejus ſucceſſor, ingenti conatu, intermiſſum opus, quàmdiu vixit, ad ſummam promoverat altitudinem, eamque inſigni opere elaboratam, (prout ejuſdem gentilitia ſtemmata poſteritati ſunt argumento:) nec ſolùm muris extruendis, æternùm laudabilem operam navaverat, ſed & diverſis aureis, argenteis, ac alijs pretioſis ornamentis ſacram ſupellectilem inſtruxerat, prout vetera Zagrabienſis Sacrarij monimenta teſtantur. Atque vtinam Antonius, & Ioannes, vnus poſt alium ſucceſſores, optimi Timothei inſtitiſſent veſtigijs; & non potiùs paratis dilapidandis, ipſoque Meduedenſi caſtro, beneficio dicam, an veriùs maleficio ſuorum Conſanguineorum, & animæ propriæ, alienando obijſſent inglorij. Ioannes præſertim; vnde inter illum, & Cathedrale Capitulum, lites ingentes exortæ, in arma, & in apertas perſecutiones erupere, magno detrimento nobiliſsimæ Eccleſiæ, niſi dextra Domini vitam ejus Anno ſalutis 1295. præcidiſſet. Curavit optimus Succeſſor Michael, præ-

deceſſoris mala corrigere: adeò vt nec ab armis ſumendis, pro defenſione ſuæ Eccleſiæ, & quiete totius Regni abſtineret; præſertim, cùm per ea tempora, Carolus, Caroli, Claudij appellati, Regis Siciliæ filius, ex Maria filia Stephani Regis, Belæ quarti filij, prognatus, ad coronam aviticam ab Vngaris evocatus, propè Zagrabiam cum Andrea Rege, Veneto dicto, coactus fuerit armis jnfeliciter decertare. Sed & ipſe, vt diximus, ad Strigonienſem evocatus Eccleſiam, ingentes curas, & labores, vix alteri, quàm Auguſtino ſibi ſuffecto, tolerandos reliquit. At is, cùm vulnera ſuæ Eccleſiæ pernicioſiora, quàm quæ humanis medicamentis curari poſſent, animadverteret, ad opem divinam confugiens, Clero, in ſæculares mores, ne dicam militarem inhumanitatem, ſylveſcenti, ſanando vires intendit omnes. Forma itaque gregis factus, nil præſcripſit obſervandum, quod ipſe numeris omnibus non præſtaret, facto ſemper juſſa præveniendo. Mira affabilitate ferociores, humanitate petulantiores, precibus elatiores, muneribus, honoribus promptiores, in ſui obſervantiam, & amorem, ac proinde ad Divini cultus affectum, & ſacrorum munerum frequentiam ita redegit, vt ſacris precibus horarum canonicarum perſoluendis, *ex Dominicanæ familiæ ritu*, in Clerum, armis tractandis, magis quàm ſacerdotali pſalmodiæ aſſuetum, introductis, illarum vſum hucuſque poſteritati tranſmiſerit. Dignitates, quas Columnas Capituli appellant, ab Archidiaconis, Cathedrali nempè, & ruralibus majori præeminentia adauctis, Canonicos in diverſas claſſes diſtinxit. Præbendarum Clericorum numero addito, ijs omnibus ex ſua Epiſcopali menſa ſupplevit neceſſaria. Vnde Clerum, nullis ſeptentrionalibus ampliſsimis Eccleſijs ſecundum, numero, diſciplina, proventibus ſpectandum imprimis, ad præſentia vſque tempora jnſtruxit, ornavit, atque ditavit. Synodicis Congregationibus quolibet anno inſtitutam diſciplinam roborando, &, vt verbo pariter & exemplo pollebat, vberrimos fructus Apoſtolici zeli in horrea magni patrisfamilias, re-

ferebat. Aliquando congregata Diœceſana Synodo, vbi multa circa ſacras leges obſervanda diſpoſuiſſet; ex illo Evangelij Themate, *Vos eſtis lux mundi*, ita fertur Clerum ſuum allocutus.

Quoniam, fratres chariſsimi, divina adjuvante gratia, nequaquam ad eos eſt mihi ſermo, quorum viæ tenebræ & lubricum, *vt*
Pſ. 34. *divinus occinit Pſaltes, ſed cœleſti favore, & Spiritu Sancto adſiſtente, vos alloquor, qui tanquam ſtellæ perpetuæ æternitatis, inter procellas turbatiſsimi maris hujus vitæ prælucetis, vt luce veſtra nulla Ecclipſi tenebrarum offuſa, naufrago peccatori ad portum ſalutis iter oſtendatis, dum ex hodierno Evangelio nobis omnibus Chriſti Sacerdotibus inſinu-*
Mat. 5 *antur illa verba:* Vos eſtis lux mundi, &, luceat lux veſtra coram hominibus: *expedit, vt breviter inquiramus, ex conſideratione materialis* Cerei *luci præſtandæ præparati, qualem eſſe conveniat Evangelici Sacerdotis conditionem, vt illa evitare poſsimus, quæ lampadi ardenti, & irreprehenſibili, per Sacerdotem nobis in fonte baptiſmali conſignatæ, poſsint obeſſe, & Chriſto jubenti, vt luceat lux noſtra coram hominibus, ſatisfacere valeamus.*

Lampas itaque cerea, materia conſletur eſt certum. hæc porrò materies nequaquam ex mineralibus, vel alijs ſubterraneis fodinis obſcuriſsimorum fœtentiſsimorumque lacuum, inferno proximorum, colligitur; ſed ex ſpecioſiſsimis æquè ac nobiliſsimis floribus, quos ampliſsimo ſinu hilari pompa tellus Cœlis oſtentat. Hinc Sacerdos Evangelicus, nequaquam ex quolibet ſexu, membrorumq́; deformitate: ſed ex nobiliori ſexu, legitimis natalibus, Religione Catholica, omni labe carens infamiæ, nulla morum deformitate compaginatus, exemplo Danielis, & ſociorum puerorum, ex ſemine Regio, in quibus nulla eſſet macula, cœleſtibus myſterijs tractandis efformatur.

Nec ſatis habetur, vt Cera colligatur ex ijs, quos diximus ſpecioſiſsimus nobiliſsimisq́; exhilaratæ terræ floribus, in eum finem, vt fiat apta lampadi conficiendæ: ſed nobilitati, & ſpeciei florum, ſuavitas accedat eſt neceſſe. Pari ratione non ſufficit, vt ex nobiliori ſexu, legitimis natalibus, religione Catholica, omni labe nefaria carens, morum nulla deformitate compaginata efformetur Sacerdotalis lampas; ſed

ijs omnibus accedat est necesse suavitas mansuetæ naturæ, piæ educationis fragrantia, vt Christi bonus odor esse possimus. Etenim ipsemet Daniel cum Socijs, quantumuis ex genere Regio, & sine macula cognoscerentur, ad ministerium Regis ádmissi fuissent nequaquam, nisi omni sapientia, & disciplina fuissent edocti. Dan. 1.

Et quamuis ex nobilissimis, speciosissimis ac demùm floribus materia Ceræ decerpatur, non tamen lampadi componendæ sit apta, ni priùs & lingua apum purgetur, stillantiumque labellorum ejusdem animantis perficiatur judustria; Animantis, inquam, natura castissimi, occupatione operosissimi, legum & disciplinæ tenacissimi: sic & Sacerdos, non quia natalibus præstet, & moribus, lampadi Evangelicæ concinandæ censetur idoneus, sed castimonia purissimæ vitæ excellat, exquiritur. Etenim cùm nequaquam inter ministros Babilonicæ aulæ, sed inter aulicos immaculati Agni sit adscribendus, ejuscemodi virtute debet insigniri, cùm de talibus scribatur: Hi sunt, qui cum mulieribus non sunt coinquinati, Virgines enim sunt, & sequuntur Agnum, quocunque ierit. *Et quoniam is debet esse Sacerdos, qui facie ad faciem negotium omnium maximum, salutem nempe generis humani tractaturus est cum Deo, hac puritate polleat necessum est; ipsa enim Veritate testante.* Mundi solummodò corde Deum possunt intueri. *Cujus rei præstantiam penetravit qualicunque modo cœcutiens olim gentilitas, quæ curam succendendorum torrium ad aram Deæ, vt appellabant, Vestæ, decreto Romani Senatus, Virginitate præstantibus puellis censuit committendam.* Apoc 14. Mat. 5.

Industria item Apis, post puritatem mentis, & corporis, imitanda est Sacerdoti, otij evitandi gratia, nam juxta tritum illud, Innumera mala docuit otiositas. *Hinc maximus Doctorum noster Hieronymus Rustico Monacho normam religiosè vivendi præscribens:* Semper, *inquit*, aliquid facias, vt te Diabolus occupatum inveniat. *Nimiùm indecens est, videre hominem Ecclesiastico muneri adscriptum, sacro charactere insignitum, otiosè per plateas spaciantem, meliorem partem diei in domibus Magnatum, in tribunalibus litigantium, & quod pejus est, inter greges compotantium dies integros tradu-* Eccl. 33

ducere, suppresso talento virtutis sibi à Deo communicatæ; sed & (quod pessimum) abliguriendo, prodigendoq; proventus Ecclesiasticos, legatos sibi pietate fidelium, sæpius imminutione proprij patrimonij, præjudicio prolis, & posteritatis, qua nihil charius in humanis. Revocate vobis in memoriam, Fratres mei, Apostolos, primos Christianæ scholæ Doctores, labore manuum victitasse; vnde Paulus, quamvis omnium Ecclesiarum sollicitudinibus occupatus totus, non erubescit id fateri, quin etiam, vt habemus in Actis Apostolicis, gloriatur coram Ephesina Ecclesia talis industriæ exercitio, dum ait: Argentum, & aurum, aut vestem nullius concupivi, sicut ipsi scitis, quoniam ad ea, quæ mihi opus erant, & his, qui mecum sunt, ministraverunt manus istæ. *Et mox exemplo suo præcipit idem à reliquis fidelibus factitandum, dum subjungit:* Omnia ostendi vobis, quoniam sic laborantes oportet suscipere infirmos, ac meminisse verbi Domini Iesu, quoniam ipse dixit: Beatiùs est magis dare, quàm accipere. *Nec audiendi, qui dicunt, sat benè provisus, & ditatus sacris proventibus, non eget, vt labore manuum sibi consulat; etenim Apostolus expressè id faciendum præcipit, vt habeamus, vnde tribuamus necessitatem patienti. Tribuimus ex bonis Ecclesiasticis, vt ajunt: at illud est officij, respondet Apostolus, immò & debiti, cùm ait ad Corinthios:* sic nos existimet homo, vt ministros Christi, & dispensatores mysteriorum Dei. Hic jam quæritur, vt inter dispensatores fidelis quis inveniatur: *id est, juxta Patrum interpretationem, vt ita fideliter vtamur proventibus Ecclesiæ, quatenus quicquid necessitati nostræ, (necessitati dico, non opulentiæ, non prodigalitati, non luxui, non popinis, non scortis) superest, totum teneamur Christi fidelibus, nostris fratribus, tanquam ejusdem corporis membris, vtpotè egentibus erogare; tùm quia æqua ratione pertinent ad illos, sicuti ad nos; tùm potissimè, vt refrigerio, & saluti illorum piorum, à quibus tales proventus instituti fuere, sit consultum. Fur alioqui habendus quilibet nostrum, & patrimonij Christi fraudator, æternisq; cruciatibus mancipandus, donec minimum quadrantem soluat ibi, vbi nullus, nisi per immortalitatis pœnas, invenitur soluendi modus. Idcirco, vt eleemo-*

[Margin: Act. 20.]
[Margin: 1. ad Cor. 4.]

syna

syna Sacerdoti prosit, sacerdotali manu parandam illam requirit Apostolus. Quamobrem Hieronymus noster, ditissimimi alioqui hæres patrimonij, ad Marcum Celedensem scribens, exactissimè à se Pauli præceptum executum testatur, cùm ait: Nihil alicui præripui, nihil otiosus accipio, manu quotidie, & proprio sudore quærimus cibum, scientes ab Apostolo scriptum esse: Qui autem non operatur, nec manducet. *Hæc Hieronymus. At inquiet aliquis: omnium artium ignarus habeor. respondeo:* scribere, legere quicunquè novit Ecclesiasticus: satis gnarus habetur, vnde tali labore atque industria tàm publico, quàm privato bono consulat. *Veteres illi Monachi eodem Hieronymo teste, neminem intra suum consortium operis alicujus ignarum admittebant.*

Penes castimoniam, & industriam, tertia dos naturalis Apum, sequitur legum observantia, & disciplinæ tenacitas, quibus Apes vnicum suum Principem prosequuntur, venerantur, & colunt, cujus imperio ita sunt addictæ, vt pro illo vitam prodigere minimè timeant, & quà sui Principis hostem, justum credunt ferire, inde sibi honestum ac necessarium putant perire, proùt ipse Maro de ijsdem cecinit.

Pulchramque petunt per vulnera mortem.

Et vir servitio, cultuiq; Regi Regum dicatus, operæ pretium censebit, postquam mille sophisticis excogitationibus, Prælati sui, ejusdem Regis Regum præsentiam exhibentis, leges, & jussa pro sua libidine distorserit, & interpretatus fuerit, expresso legum, & Legislatoris manifesto contemptu, innumeris inventionibus exceptionum, & appellationum, vt vocant, contumacis, & refractarij capitis sui obstinationem fulcire? Quidquod jubeat Apostolus, Obediendum Dominis, & Præpositis etiam discolis? *Pudeat Christianum Sacerdotem, inter Ethnicos eam fuisse erga vnius Pythagoræ dogmata æstimationem, &* 1. Pet. 2.
reverentiam, vt sola responsione: Magister dixit: illius mandatis, contra quorumcumque aliter suadentium authoritatem, acquiescerent. Pudeat nos dicipulos illius Magistri, qui gloriam suam in eo collocatam voluit, dum scholam inter homines exercuit, vt obediens ad mor-

tem vsquè cognosceretur, pudeat, inquam, nos, Prælatis nostris per fas & nefas velle praeesse. Mitto hic Clericos causarum sollicitatores, litium immortalium incentores; eos deniquè etiam sæpè Iudices litigantibus patrocinantes, cùm apud Ethnicos, advocatorum patrocinium, creditum fuerit permissum latrocinium; Clericos, inquam, qui suæ vocationis obliti, turpis lucri gratia, gratiam æterni & nunquam deficientis lucri, sponte, vtpotè satis ab Ecclesia ditati, remittunt, & respuunt, frustra sacris Canonibus, & Ecclesiasticis statutis reclamantibus.

Iam satis Apis studium circa materiam ceræ cognovimus; non tamen hanc ideò adhuc aptatam lampadi cereæ formandæ invenimus, cùm requiratur vlteriùs, vt ab Apum industria, ad purgationem ignis, & roris aerei, pruinarum accedat temperamentum. Quæ in sacerdote nihil aliud sunt, quàm pasionum veteris hominis mortificationes, juxta ejuscemodi experientiæ magnum Doctorem, Regium Vatem di-
Ps. 65. *centem:* Transivimus per ignem, & aquam. *Vnde & ipse Ethnicus Pôeta de heroe virtutibus omnibus exculto cecinit.*

Multa tulit fecitque puer, sudavit & alsit.

Perfecta jam cera sit licet, eo quo vidimus modo, nec dum tamen in ceream lampadem, nisi per novum ignem conflatur. Pari modo Sacerdos Evangelicus nequaquam vnica mortificatione veteris Adæ in lampadem sacro altari adhibendam coalescet, nisi morti-
Ps. 43. *ficationum artibus iteratis, & nunquam depositis. Hinc laudatus hu-*
2. Cor. 4. *jus artis Magister, ajebat:* Propter te mortificamur tota die, æstimati sumus quasi oves occisionis. *Et ille alius Sacerdotum Doctor:* Mortificationem Iesu Christi jugiter in corpore nostro portare, *nos jubet. Quod penitus introspexit Ethnicus Pôeta, à Hieronymo nostro relatus, illis verbis:* Tantùm profeceris, quantùm tibi vim intuleris.

Et, vt cera perfectionem suam per ignes assequatur, non tamen luci præstandæ sufficit per se sola, nisi ex candida bombice lychnus intercedat, idest nisi purissimæ orationis studio Sacerdotale cor instruatur. Vt enim trini fili intorsione lychnus pro lampade cerea instruitur; ita Sa-

cerdotis oratio, tunc vero lumini adaptatur Evangelico, cùm ad mentalem orationem vocalis, & utrique spectata vita decus accedit; de qua Sancti Patres illud, Oportet semper orare, & nunquam deficere, *jure merito interpretantur.* Lucæ. 18.

Notandum tamen est, hæc tria fila, nisi arte intorqueantur, lychnum nequaquam perfici, quare hæc intorsio, triplicis orationis censetur Sacerdotalis instructio, & sapientia; & illa quidem non facilis alicujus eruditionis, aut doctrinæ superficialis, sed diutina tortitione labiorum quæsita, cùm juxta sacrum illud scripturæ dogma: Labia Sacerdotis custodiunt sapientiam, & legem requirent ex ore ejus. *Sanè ex cujus ore requirenda est lex, singulari prudentia, & scientia debet insigniri, præcavendo, ne contra se latam illam sententiam experiatur:* Quia tu repulisti sapientiam, & scientiam, & ego te repellam, ne Sacerdotio mihi fungaris. Malac. 1. Oseæ 4.

Denique quam vim ad tenebras expellendas, lucemq; præferendam, cerea lampas numeris omnibus absoluta, obtinebit, nisi ignea flamma accendatur? ita quid Sacerdoti omnes enumeratæ dotes, earumque præstantia conferre poterunt, nisi charitatis accendantur ardore? Qua in re diligenter observandum est, charitatem effectivè exerceri posse minimè, absque proprij incommodi sensu, eodem prorsus modo, quo cerea lampas accensa, non nisi suimet imminutione splendescit. Sed heu, quàm pauci, non quidem cum Sacerdote, sed cùm simplici Diacono Laurentio possunt exclamare, & prorumpere in illud Davidicum, Igne me examinasti. *Quare? quia dispersérat, & dederat pauperibus. Nec solùm suarum rerum erogatione, sed etiam propriæ vitæ incommodo; idcirco audacter & lætus subjunxit:* Et non est inventa in me iniquitas. *Immittere manum in crumenam, ut disperdamus nostra propter pauperes, aduritur manus, humano more loquendo, non nego, non inficior. At per ejusmodi ignem examinatus est Laurentius, & introductus est in refrigerium. Detractis proprijs vestibus, in ipsa hyemis asperitate, ut nudus operiatur, urit, & adurit sæculare malum: sed ex tali adustione Martinus noster, Catechumenus adhuc, Christum loquentem audit:* Martinus adhuc Catechu- Ps. 16.

menus hac me veste contexit. *Vrit, & adurit nuditas Franciscum, vt egenis succurrat; sed ejusmodi corpusculo nudo stigmata, gemmis, & auro pretiosiora impressa, spectacula sunt Deo, Angelis, & hominibus. Adurit manum largitas effusissima, qua Stephanus, Vngarorum Rex & Apostolus, post innumeras Ecclesias à fundamentis excitatas, & munificentssimè ditatas, vt Populos ad caulam Christi perductos, contineret in Christianitatis officio, nulli petenti opem denegavit vnquam, sed illam liberalissimè die noctuque habuit, vt aliquando irruente egenorum turba inter tenebras in Regem pientissimum, barbam ipsi quoque evellerent, stipem rapidè pro innata importunitate, & impatientia erepturi: sed eandem dexteram, reliquo toto corpore in cineres recidente, integram adhuc extare, amplissimoq; Templo ab ipsa dextera denominato, vniversæ Vngariæ cultui, & venerationi haberi, ipsiusq; Sanctissimi Regis gloriæ amplissimum hoc omnium Hungaricarum partium Templum, in quo consedimus, attolli, precium est nequaquam manus adustæ, sed illius herois dexteræ, de quo Regius Vates in-*
Ps. 111. *tonat*, In memoria æterna erit justus: *Et illud*, corona aurea
Eccli. 45. super caput ejus &c. *Hinc & Regale caput ejus auro, gemmisquè fulgidum; sed memoria eximiæ sanctitatis, gloriæ, & honoris augustius, tutelare Numen vniversi Hungarici Regni, Patriæ hujusce nostræ præsentaneum decus, insidet Aræ Sacrosanctæ, sicut videtis.*

Vidimus itaque, Fratres amantissimi, qualitates Sacerdotalis lampadis; quæ, quia non sub modio, sed super candelabrum, *vt ait Salvator noster, ponitur, etiam atquè etiam cavendum moneo, ne splendor ejus, vento, vel ab aquis, quibus tantummodo extingui potest, aliquam patiatur injuriam, sed juxta ejusdem Salvatoris præceptum*:
Mat. 5. luceat omnibus, qui in domo magni Patrisfamilias existunt.

Est autem ventus, cujus injurijs Sacerdotalis lampas potest labefactari, terrenarum rerum sollicitudo, cui cùm renunciaverimus adscribendi Ecclesiasticæ militiæ eo tempore, capillorum nostrorum præcisorum Episcopali manu, terrena omnia rejecimus, & solemniter Dominum partem hæreditatis nostræ, & calicis nostri adoptavimus; absque periculo splendoris nostræ lampadis ad curas terrenas redire nobis non licet,

Et-

Et enim, sicut Hieronymus noster, in hanc rem ad Nepotianum Clericum loquitur, Propterea vocantur Clerici, vel quia de sorte sunt Domini, vel ipse Dominus sors, idest pars Clericorum est. Qui autem vel ipse pars Domini est, vel Dominum partem habet, talem se exhibere debet, vt & ipse possideat Dominum, & possideatur à Domino. Qui Dominum possidet, & cum Propheta dicit: Pars mea Dominus: nihil extra Dominum habere potest. Quod si quippiam aliud habere potest præter Dominum, pars ejus non erit Dominus; verbigratia: si aurum, si argentum, si possessiones, si variam suppellectilem, cum istis partibus Dominus pars ejus fieri non dignabitur. *Ita ille, qui mox subjungit*: Obsecro itaque te, & repetens iterumque moneo, ne officium Clericatus, genus aliquod militiæ putes, idest, ne lucra sæculi, in Christi quæras militia; ne plus habeas, quàm quando Clericus esse cœpisti, & dicatur tibi: Cleri eorum non proderunt eis. *Et paulo post, (quod nisi ipse diceret, forte subticerem) ita prosequitur*. Ignominia Sacerdotis est, proprijs studere divitijs. Natus in paupere domo, & in tugurio rusticano, qui vix milio, & cibario pane rugientem saturare ventrem poteram, nunc similam, & mella fastidio. Novi & genera, & nomina piscium, in quo littore Concha lecta sit, calleo, saporibus avium discerno provincias, & ciborum me raritas, ac novissimè damna ipsa delectant. *Ita ille; ad cujus integram Epistolam, vos, brevitatis gratiâ libenter remitto, cùm tota de re Clericali habeatur. Et, vt adhuc meliùs nobis innotescat, quanto & nostro, & omnium aliorum præjudicio, talibus ventorum injurijs, splendorem Sacerdotalis lampadis imminui permittimus, Romanus Pontifex Gregorius, (& eo nomine noster etiam, quo Illustrissimos eius nepotes Frangipanicos Dinastas, qui nuper virtute fastis æternis celebranda, Regnum Hungaricum Regi suo, Regemque Regno, impia Tartarica feritate propè extincto, vindicantes, Cives nostri esse voluerunt) Homilia 17. in Lucam quid deploret, audiamus*: Nullum, ait, puto, Fratres charissimi, ab alijs majus præjudicium, quàm à Sacerdoti-

bus tolerat Deus; quando, quos ad aliorum correctionem posuit, dare de se exempla pravitatis cernit: quando ipsi peccamus, qui compescere peccata debuimus: nulla animarum lucra quærimus; ad nostra quotidie studia vacamus, terrena concupiscimus, humanam gloriam intenta mente captamus: & quia eò ipso, quò cæteris prælati sumus, ad agenda quæl bet, majorem licentiam habemus: susceptæ benedictionis ministerium vertimus ad ambitionis argumentum; Dei causas relinquimus, ad terrena negotia vacamus: locum sanctitatis accipimus, & terrenis artibus implicamur. *Hæc Gregorius.*

Nec vento curarum terrenarum, sed & aquis voluptatum carnalium funestatur sacerdotalis lampas, & miserandum in modum extinguitur, ut meritò sacerdotali nomine inclamet Regius Vates: Salvum me fac Deus, quoniam intraverunt aquæ vsque ad animam, infixus sum in limo profundi, & non est substantia. *Etenim Sacerdos voluptatibus carnis immersus, tanquam in luto aquarum multarum, non habet aliquam splendoris substantiam; amissa quippè puritate, qua sola divino dignatur intuitu, volutabrum immundatiarum efficitur; certum enim est teste Apostolo*, cùm quis adhæret meretrici, vnum corpus fieri cum meretrice; *at si vnum corpus fit cùm meretrice, ergo nulla remanet substantia Sacerdotalis eminentia, cùm fœmina incapax habeatur Sacerdotij Evangelici: quin imò simpliciter etiam polluta, Vestalium Romanarum exemplo, ab aris repellebatur æternùm, & crudelissimo mortis genere extinguebatur. Sed ne vobis sermone meo tædium pariam, Hieronymum nostratem ex eadem Epistola audiatis*: Hospitiolum, inquit, tuum, aut raro, aut nunquam mulierum pedes terant. Omnes puellas, & virgines Christi, aut æqualiter ignora, aut æqualiter dilige. Ne sub eodem tecto mansites, nec in præterita castitate confidas. Nec Sanctior Davide, nec Samsone fortior, nec Salomone potes esse sapientior. Memento semper, quòd Paradysi colonum de possessione sua mulier ejecerit. Ægrotanti tibi quilibet frater assistat, & germana, vel mater, aut probatæ quælibet a-

[margin: Ps. 68.] [margin: 1. Cor. 6.]

pud omnes fidei. Quòd si hujusmodi non fuerint consanguinitatis, castimoniæque personæ, multas anus nutrit Ecclesia, quæ & officium præbeant, & beneficium accipiant in ministando, vt infirmitas quoque tua fructum habeat eleemosynæ. Scio quosdam convaluisse corpore, & animo ægrotare cœpisse. Periculosè tibi ministrat, cujus vultum frequenter attendis. Si, propter officium Clericatus, aut vidua visitatur, aut virgo, nunquam domum solus introeas. Tales habeto socios, quorum contubernio non infameris. Si Lector, si Acolitus, si Psaltes te sequitur, non ornentur veste, sed moribus, nec calamistro crispent comas, sed pudicitia habitum polliceantur. Solus cum sola, secretò, & absque arbitro, vel teste, non sedeas. Si familiariùs aliquid est loquendum, habet nutricem majorem domus, virginem, viduam, vel maritatam; non est tam inhumana, vt nullum, præter te habeat, cui se audeat credere. Caveto omnes suspiciones; & quidquid probabiliter fingi potest, ne fingatur, ante devita. *Hæc conterraneus nobis, & Presbyter Hieronymus. post quem parentem meum Augustinum, tanquam proprio malo gnarum, quid periculorum fœminea habeant commercia, vobis in exemplum adduco: Ille enim fœminarum omnium, & in eis sororis, & fratris filiæ contubernium, familiaritatemque constantissimè evitavit; quippè qui diceret:* Etsi propinquæ mulieres suspectæ non essent, tamen, quæ ad eas ventitarent, posse suspicionem efficere.

Et vt sermoni finem imponamus, illud identidem cum veritatis Magistro ex Evangelio inculco, Vide *Sacerdos*, ne lumen, quod in te est, tenebræ fiant. *Lucæ 11.* *Iudas, Sacerdos, Apostolus, quin etiam Episcopus fuit, avaritiæ tamen vento lampade extincta, Episcopatum, Apostolatum, Sacerdotium, & animam ipsam perdidit. Tertullianus, Doctor antiquissimus & doctissimus, levissimo vento invidiæ Romani Cleri afflatus, tanquam stipula ante faciem venti, extincta lampade, tenebris occidit æternis. Arius, Sacerdos Alexandrinæ Ecclesiæ, vanitatis vento agitatus, quàm pestilenti fumo post extinctam lampadem*

Evangelicam, Orbem Christianum infecerit, plurium sæculorum ruinæ testantur. Sergius Monachus, idemque Sacerdos, luto aquarum multarum obruta lampade, teterrimum torrem impurissimum Mahometem, tot Regnorum & Imperiorum everforem, (quod nulla terrarum pars ignorat) in orbem Christianum intulit. Hugonem totius Germanæ primatem, Magdeburgensis Ecclesia diù sanctissimum Præsulem habuit, quem tandem, ludo carnis illudentem Deo, sibique, lutum infernalium aquarum maximè terribili in omne ævum modo ingurgitavit. Et quod non absque lachrymis experimur, vastitatem nuperrimam Hungariæ, Divinæ justitiæ rigor, ex fœtore trium impurissimorum Præsulum, testimonio Sancti Viri pluribus adhuc viventibus cogniti, maturavit. Luceat ergò lux vestra coram hominibus, vt videant opera vestra bona, & glorificent Patrem vestrum, qui in Cœlis est. ita tamen, vt qui stat, videat, ne cadat.

Mat. 5.

1. Cor. 10.

Ita suos allocutus traditur. Decreta porrò Synodalia mira dexteritate in mores induci curabat, jugum Domini esse suave probans, innata sibi discretione, & affabilitate, preciosissimis dotibus majestatis Episcopalis, adeò vt neminem asperioribus verbis turbatum à se recedere, quantùm fieri poterat, pateretur; & si aliquando desperatam aliàs humano judicio alicujus emendationem in meliùs acrioribus verbis perstringere cogebatur, id ea benignitate & verborum placiditate statim condiebat, vt desperatis etiam morbis medelam adinveniret. Viscera charitatis ergà omnes indigentes habuit effusissima perpetuò; neque enim nisi necessarijs sustentationi suæ, & familiolæ admodum exiguæ servitio suo dicatæ, retentis, ex affluentissimo sacro proventu, reliqua omnia, Christi pauperibus, hospitibus, & peregrinis, volebat esse communia. Quin etiam quotannis in publica concione coram Clero, & populo, accepti & dati rationem minutissimam & distinctissimam consueverat exhibere. Non defuit interim fabricæ Cathedralis Ecclesiæ à Timotheo, vt diximus, promotæ, quam licèt ad summum fermè culmen perduxisset, nullibi tamen insingnia gen-

tilicia, aliorum more, ſculpi ſicut nec ſacræ ſuppellectili, altariumque ornamentis, quibus omnibus munificentiſsimè proſpexit, incidi, vel aſſui permiſit: cùm diceret, *imposturas eſſe ejuſmodi memorias in ijs, quæ Christi hæreditate, non gentilicio patrimonio, ex officio boni Paſtoris parabantur.* Addebat inſuper: *rapinam committi ſacrilegam, quando perſonæ, Christi ſanguine, & pauperum laboribus ditatæ, res etiam Deo per ſe dicatas, familiæ ſignis, & ſuis nominibus, ac titulis inſignirent.* Nec tamen damnabat exempli boni gratiâ illorum Prælatorum factum, qui vel proprio patrimonio, vel ſobrietate, aut aliqua alia honeſta induſtria quæſita donaria, ſuis memorijs conſignarent. Diœceſim ſuam, ab oriente in occidentem, ſicuti etiam à ſeptemtrione in meridiem dierum quinq; itinerationis, inviſit quotannis, & plerumquè pedeſter; neque in adeundis piorum domibus aliqua locorum diſtantia, aſperitate montium, ſive populorum ferocia, ceſsit laboribus vnquam. Occurebant illi pauperum, debilium, ac infirmorum turbæ, ij ex Paſtorali benedictione incolumitatem, illi ex largitate piæ dexteræ, vitæ ſubſidia imploraturi, quos omnes mira charitate exceptos, & ſermonibus, & factis expediebat paternis. Obſervatumque fuit, innumeri licèt ad eum egentes accederent, neminem fermè vnquam ab eo receſsiſſe ſine neceſſario ſubſidio. Illud quoque pro certo habitum eſſe: cùm tantæ profuſioni redditus Epiſcopales, ampliſsimi licèt, minimè reſponderent, illius providentia nihil ipſi defuiſſe, cujus ope millia turbarum, ex paucis panibus & piſcibus, in deſertis locis abundè quondam ſatiari conſuêvere. Hinc familiaribus ex exiguo penu minus promptè Sancti Patris imperia ad ſuccurrendum egenis, exequentibus, inculcare ſolebat; *Non vidi juſtum derelictum, nec ſemen ejus quærens panem.* Ps. 36. Iuſtum autem inde cognoſci Prælatum, *ſi Christi pauperibus, Christi ſanguine parata promptè communicaret.* Quoniam autem gratia curationum, quam ex illius dexteræ tactu, ſive benedictione populi experiebantur, omnia pſaſim loca

etiam

etiam remotiora pervadebat, ipse humilitatis eximius cultor, talem declinandæ popularis auræ modum excogitavit, vt in meditullio fermè suæ ditionis, arbore Tilia manu sua plantata, & fusis ad Deum precibus benedicta, suaderet Populis, ejusdem arboris folijs pro remedio morborum vterentur. Et suasioni respondit ad preces Sanctissimi Patris, misericordiarum Patris annuentia, eadem arbore integra, viridique supra trecentos annos, inter assiduas fermè impiorum per ea loca excursiones, ramos saluberrimos expandente, & folia toties quoties decussa fuerunt, pietati incolarum sufficiente: à quibus Sancti Augustini Tilia denominatur. Quo nomine, in Vgrociensi Parochia, vocitatur adhuc ad Parochialem Ecclesiam deducens semita, vel quia manu fortè ipsius fuerit aperta, vel ipsius jussu commoditati populorum directa. Stetit arbor sacra per trecentos annos, vt diximus, perpetuò revirescens, ad oppidum à centum annis à Turcis occupatum, Cernik appellatum, ipsis hostibus fidei veneranda; à quibus cùm ingentes faces ad imum truncum votorum assequendorum gratiâ perpetuò accenderentur, igneo fervore radicibus emorientibus, ante viginti annos corruit; ita tamen, vt ex radicibus ipsius, antequam penitus arescerent, nova Tilia succresceret, pari veneratione Turcis æquè ac Christianis, assiduè cum adhuc proximè adiacenti trunco culta: propè quam Christiani sacellum quoq; minimè contradicentibus terræ dominis Maometanis, excitarunt, illudq; Franciscanis ex proxima Bosna eò adventatibus curæ demandarunt. Charitatis inter oves sibi commissas procurandæ servandæque nullum finem faciebat, præsertim cùm ea tempestate magnæ dissensiones animorum inter primates regionis, maximo detrimento boni publici, incendijs, rapinis, alijsque lethalibus injurijs alerentur. Extant hodie plura publica documenta conciliatarum invicem plurimarum nobilissimarum familiarum, opera Sancti Viri, apud aliquos Regnorum Dalmatiæ, Croatiæ, atque Sclavoniæ Nobiles; præsertim verò apud Nobilissimos totius

orbis-

orbis Christiani Comites Frangipanicos, sobolem vetustissimæ gentis Aniciæ Romanæ, vt diximus. Apud cujus heroicum germen, Nicolaum, vidi nuper nobile monimentum compositionis, mediatore Augustino factæ, inter Magnificos viros Stephanum Banum Sclavoniæ, Joannem, & Radozlauum Comites Fratres, super tricesimarum quarundam perceptione, & abolitione, nec non super divisione tributorum provenientium in Ztenisniak, & Zamobor. Hoc tamen in genere supra modum eluxit charitatis ejus excellentia, cùm Regni Hungarici Status à multis annis funestissimis cladibus dissidentes, vt supra perstrinximus, ad vnius legitimi Regis Caroli obedientiam pellexit. Etenim quamvis clausa periodo decimitertij Christiani seculi, Bonifacius Octavus, vt dictum est, Nicolaum Cardinalem Ostiensem, Legatum suum, pro reducendis Hungaricis statibus ad obedientiam Caroli Principis Andegavensis, tanquam prolem Mariæ filiæ Stephani, sororis autem Ladislai vltimi Hungaricæ stirpis masculæ, Caroli autem Siciliæ Regis vxoris, destinasset in Hungariam; irrito tamen conatu in magna Regnicolarum turbatione, competentibus sacram Coronam Venceslao Rege Bohemiæ, & Otthone Duce Bavariæ, quorum vterque eandem, solenni pompa, suarum factionum contentione, sed infausto fine obtinuerat, (altero in Bohemiam metu Bavari fugiente, hoc verò à Ladislao Transylvaniæ Præfecto carceribus mancipato, ac Regno denique expulso) per novem integros annos Carolus Regno avitico exulabat. Quamobrem Clemens Papa Quintus, qui Benedicto successerat post Bonifacium, Gentilem Cardinalem ex familia Minorum lectum, anno octavo quintidecimi seculi legavit ad Hungaros, virum magnæ pietatis, & prudentiæ. Qui Spalatum in Dalmatiam veniens, Regnicolarum animos Carolo conciliare aggressus, postquam ibi res succedere pro voto cognovit, in Croatiam progreditur, mox Zagrabiam adeundo, Augustinum & laborum comitem, & consiliorum directorem, tanquam virum in magna sanctitatis

opinione, Hungarici negotij cooperatorem futurum, Budam Regni ſedem abduxit; vbi anno integro ſedandis Regnicolarum animis abſumpto, indicto denique Statuum omnium ſolemni Conventu, veteri gentis inſtituto, in Campo, qui vocatur Rackos, ad ripam Danubij, propè Civitatem Peſtanam, vbi frequentiſsimo poſtquam concurſu cuncti adfuere, Auguſtinus, juſſu Legati, tali modo peroravit.

Poſtquam Dei gratia, Legati authoritate, afflictiſsimæ Patriæ conſulturi, in hunc locum, ab exordio Regni Hungarici, publicis negotijs agendis adoptatum, convenimus; cùmq; mihi omnium aliorum minus apto, ſed, qui nihilominus in promovendo publicæ rei noſtræ bonò, ardore, & ſtudio nulli facilè ceſſerim, dicendi provincia demandetur, nequaquam diſerta ſed fortia ſectando, juxta Sancti Cypriani Carthaginenſis Epiſcopi ſententiam, poſthabita omni verboſitate, & omni eloquentiæ lenocinio, vt Epiſcopum decet, brevibus demandatam provinciam expediam: præſertim, quia in conſpectu Sanctiſsimorum Antiſtitum, Sapientiſsimorum vniverſi Regni Procerum, nec non lectiſsima Regnicolarum Nobilitate, perſtrinxiſſe potius quàm exageraſſe rem, ſatis ſuperque expoſuiſſe illam, perſuaſum jam mihi habeo. Quod me præſtiturum exiſtimo, ſi priùs aliqua de Plebis petulantia, cujus impetu Regnum diſtrahitur ampliſsimum, tùm de authoritate Romanæ Sedis in ejuſmodi occaſionibus, deniq; de jure optimò Caroli Regis in Sacram Noſtram Coronam Hungaricam delibavero. Et quidem quo ad primam partem, ſatìs exploratum eſt omnibus, annum jam nonum ab eo tempore, quo Bonifacius Octavus Romanorum Pontificum Sapientiſsimus, Legatum ad haſce partes ad inſtantiam ſanioris partis Regnicolarum, poſt mortem Andreæ, vltimi Regis ex Regum noſtrorum ſtemmate ſuperſtitis, miſit, communem hanc noſtram Patriam, ad inſtar Oceani, adverſis ventorum procellis ab imo agitari, turbariq;. Cauſam quoquè rei non eſt cur refricem, tanquam omnibus apertiſsimam, cùm nempe bonus Cardinalis, Sacrorum Præſulum, & Optimatum, nec non melioris Nobilitatis voto ſollicitatus, nullu modum conciliandi animos aliquorum Clericulorum, & Hungaricæ Ple-

becula potuisset invenire, Censuris Ecclesiasticis, potiùs quàm armata vi, vt Ecclesiasticum ministrum decebat, interdicto Sacrorum vsu, ad sanam mentem reducere conatum fuisse. Nec novo quidem exemplo, sed per vniversum Christianum Orbem, ejuscemodi malo, alijsque similibus sanandis, ab Apostolica Sede semper vsitato. Verùm talis medicina salutis loco frenesim inauditam excitavit; vt observatum est â Medicis in ijs corporibus, quæ malo congruentes medicinas vel non admittunt, vel eo, quo deberent modo, ijs non vtuntur. Nam, vt paucis concludam, quod longo tempore mirabundi suspeximus, & suspiravimus, Clericulorum turba plebis armata furore, pestilentem Virum in medicum eructando, Apostolicam Sedem, quæ à nemine judicatur in terris, anathemate se percussisse, strepitu campanarum censuit, effictà causa, quasi Romanus Pontifex, electionem Regis Hungariæ, Statibus Reipublicæ Hungaricæ perpetuò liberam, violenta, vt jactabant, intrusione Caroli Andegavensis, violasset. Atque talis insania eò vsq; processit, vt diversis alijs Principibus in Regnum hoc ad Sacram Coronam evocatis, octo annis integris, Pannonicæ Reipublicæ viscera suorum gladijs foderentur. At quæso, paululum mecum, Sapientissimi Auditores, recogitate, an vllo vnquam tempore, turbæ, nisi turbis excitandis, rebusq; publicis, & quietis turbandis, & festæ pacis centro exturbandis potuerunt esse aptiores: vel ex eo, quia turbarum, & turbulentiarum infaustissimarum nomina, ab ijsdem turbis emanarunt. Quippè ad res agendas nihil ineptius turbis, quæ, si aliquando veritatis, ipsius, Christi videlicet Servatoris nostri, monitis audiendis allecta ad illum voluit accedere, non nisi compressione, & offensione cœlestis Magistri id tentavit, irruendo nempè in illum, vt tradit Evangelista. Luc. 5 *Et si idem aliàs omnipotens, verùm vt homo, ne ab illa penitus opprimeretur, alium modum non censuit expeditiorem, quàm, vt se in naviculam, quæ erat Simonis Petri, inter multas alias in littore Genezareno existentes, reciperet, & rogaret per eundem Petrum paululum à terra abduci. Etenim nec ipsam pietatem, absque ireverentia, & vitio inhumanitatis turba novit exercere. Vnde Matth: nono, scribitur Dominus noster* Mat. 9 *aliquando* miseratus turbam: *Sed qualem?* iacentem, *inquit E-*

vangelista, & tanqnam oves sine pastore. *Cogitate qualis sit turba præstantiæ, quæ ovibus sine pastore, huc illuc dispersis æquiparetur. Quod si impia in Christum, & jacens tanquam oves sine pastore turba describitur in Evangelio, non mirum, si in eiusdem Christi Vicarium, & in navicula Petri Successorem, pastoris abiecta reverentia, tali frenesi, qualis à Christi Monarchia fundanta nunquam fuit audita, sævierit, vt nostis. Nostis autem pro vestra singulari eruditione, Auditores Sapientissimi, ex Eusebio in vita Constantini*: Multiplex Imperium, quo omnibus hominibus datur æqualis dignitas, æquale suffragium, quodque cum Monarchia ex adverso pugnat, confusionis, ac seditionis potiùs, quàm Regni nomen mereri. *hinc vetustissimum decus Philosophorum præstantissimus Aristoteles, Ethicorum libro octavo capite primo, censuit*: Populi potentiæ transgresionem, pejorem esse Tyrannide; *nam, vt idem ait: peius est, si multi, quàm si vnus, vel pauci dominantur. Seneca*, Populum, vitiorum suasorem, authoremque, *testatur. Plato*, ventrem ignavum. *Plutarchus*, effrænem & præcipitem Equum. *Cicero*, Turbam, fervens & æstuans mare. *Aliquando cùm interrogaretur Diogenes, quid esset esse Sapientem, respondit*: à vulgi sententia discedere. *Chrysippus porrò ita argumentatur, & quidem ad rem nostram sapientissimè*: Si, *inquit*, Populus philosophari non potest, quantò magis rebus Divinis, sacrisque legibus tractandis erit ineptus. *Et sicut scripsit Laertius libro 7. capite 2.* Putabimus, plebem, Theologiæ Sacrum dogma posse moderari? *Quamobrem si jure merito Anacharsis indignabatur, in Græcia* populum canendi inscium, in theatro de musicis judicare; *nos, vt Laertius idem libro primo capite nono ait: nos, inquam*, plebem sacrarum literarum rudem, de sanctissimis Religionibus judicium facere pateremur? *Si Apius Claudius, Romanos inter Senatores sapientissimus, indignè ferebat, Scipionem Æmilianum, à lanijs, & tonsoribus, in Censuram promoveri, quantò magis indignè ferendum, si Sacerdotia, si Magistratus, si Sacer Ordo, si Regnorum dispositiones, & Sanctissimarum Legum discussiones sordidæ turbæ exponantur censuræ? Imò*, si

quos seorsim evocatos, vt Cato Major ajebat, in consilium rei suæ nemo sanus adhiberet, ab ijs in turbam coactis, responsa Religionum dare quis mente sanus admittet? *Idem, qui supra, Seneca, capite secundo de Beata vita*; argumentum pessimum turbam, *pronunciavit. Et vt ad nostra Philosophiæ magis facto, quam dicto illustratorem accedamus: Polycarpus Martyr, idemq; Ioannis Apostoli discipulus, aliquando jussus à Proconsule, vt narrat Eusebius lib: 4. hist: cap: 15. rationem sui Populo dare, Prætori se dixit daturum, nam* Populo frustra dari, quem negaret duci posse ratione. *Addamus nostræ Religionis Philosopho, innumeris alijs brevitati condonatis, nostræ gentis non insipientissimum Principem, quamquam revera crudelioris animi nota meritò ab omnibus perstrictum, Diocletianum: Is cùm Senatus Romanus decrevisset persecutionem contra Christianos, penultimo ipsius Imperij, hoc est vndevigesimo anno, acclamante Populo in circo, vt Christiani bestijs subijcerentur, pronunciavit:* Vanas Populi voces minimè audiendas. *Sed rem, vt cupimus, Christi claudamus exemplo. Ipse Dei Filius, cùm minimè dedignaretur Nazareno computari populo, & vnus Nazarenorum Civium haberi, essetq; in omne commodum, & beneficium Civium suorum intentus; attamen, quale precium pro tali gratia à Civibus ipsis recepit? Furore Populari ducitur ad supercilium montis, ex eo præcipitandus, Evangelista teste.* *Luc. 4.* *Et mirabimur, turbam Vngaricam brutorum more in Christi sævijsse Vicarium? Turbæ autem facinus contra pia sensa Sacrorum Antistitum, Illustrissimorum Procerum, & sapientissimæ Nobilitatis, sacrilegium absolutè fuisse, cùm certò certiùs cognoverimus quotquot hic adsumus, vel ex eo nihil immorandum suadet ratio, vt turbarum turbulentas vanitates, & falsas insanias proturbando, nos de nostra Republica, imò de salute nostra, liberè sanctèq; deliberemus, & à vulgi sententia recedamus, nos Sapientes esse ostendamus.*

Iam de authoritate Romanæ sedis, cùm coram ijs loquar, quos, ne quidem susurrus ab obedientia, & illius reverentia ausus est pertentare, non solùm ab eo tempore, quo gens Vngarica, adeo strictè ipsius venerationi adhæsit, vt inter omnes Christiani Orbis Reges solus Vngari-

cus Apostolicus, & Sedis Apostolicæ à Latere, vt ajunt, Legatus, singulari prærogativa per Sanctum Stephanum in omnes successores perpetuò transfusa dicatur, & habeatur: sed ab ipso ortu Christianæ Reipublicæ, quo Paulus Apostolus Illyricæ nationi Evangelica face præluxit, relicto in Pannonijs nepote ex sorore, Andronico Episcopo, vnde & primatus Ecclesiarum amplissimæ gentis Illyricæ per plura secula in Sirmiensi stetit Ecclesia: superfluum ducerem omnino quicquam effari; nisi cœlum hoc, turbine turbantis omnia turbæ, aliquando infectum pertimescerem. Quamobrem consueta brevitate, aliquot sacræ Scripturæ loca vobis ignota minimè, attingam, quibus constans omnium Sanctorum Patrum sensus, & consensus, authoritatem Ecclesiasticam, superiorem potestati sæculari, in Ecclesia Dei stetisse semper, subscripsit. Hinc nullus eorum, quorum nomina studio brevitatis, tanquam Vobis notissima, prætereo, dubitavit vnquam, de Ecclesia intelligenda esse illa verba Ieremiæ: Thren. Domina gentium, & Princeps Provinciarum. *Et Ezechielis:* Ezech. 34. Suscitabo Pastorem vnum: *Apocalipsis:* Apoc. 2. Qui vicerit, & custodierit opera mea, in finem, dabo illi potestatem super gentes, & reget eos in virga ferrea, & tanquam uas figuli confrigentur, sicut & ego accepi à Patre meo. *Isaiæ:* Isa. 60 Gens, *ait*, & Regnum, (*alloquendo Ecclesiam*) quod non servierit tibi, peribit. *Davidis:* Ps. 49. Gladij, *inquit*, ancipites in manibus eorum, ad faciendam vindictam in nationibus, increpationes, in populis. Ad alligandos Reges eorum in compedibus, & Nobiles eorum in manicis ferreis, vt faciant in eis judicium conscriptum, gloria hæc est omnibus Sanctis ejus. Luc. 22 *Inde apud Lucam in Collegio Apostolico duo gladij approbantur. Et vt missas faciamus alias veteris paginæ authoritates, Hieronymus noster, quem in explicandis Sacræ scripturæ sensibus Doctorem maximum à Deo sibi provisum profitetur Ecclesia, illa verba* Ier. 1. *Ieremiæ,* Ecce constitui te hodie super gentes, & super Regna, vt evellas, & destruas, & disperdas, & dissipes, & ædifices & plantes, *ad Christum, & Ecclesiam pertinere, disertis verbis explicat.* Io. 21. *Quamobrem Christus ipsemet præcipit Petro:* Pasce oves meas, *idest vniversum gregem Ecclesiasticam; et,* pasce Agnos meos, *idest*

Principes gregis Ecclesiastici, juxta Patrum explicationem. Novimus quidem à Christo fundatum Ecclesiam supra fundamentum Apostolorum, & Prophetarum, *quando tàm Petro, quàm reliquis omnibus Apostolis æquam ligandi, solvendiq; potestatem dedit ante passionem, & resurrectionem suam, sicuti resurgens à mortuis, ijsdem omnibus Spiritum Sanctum inspiravit, eos denique cùm omnimoda potestate sine vlla differentia inter Petrum, & alios, ad baptizandas omnes gentes per orbem terrarum destinavit. Attamen supremam potestatem pascendi* Oves, *qui sunt Christi fideles, &* Agnos, *qui sunt Principes fidelium, vt diximus, absque multitudine aliorum Apostolorum, præsentibus tantumodo Thoma, Nathanaele, duobus filijs Zebedei, & alijs duobus ex discipulis, quinque nempè testibus, & Ioanne sexto, vno ex filijs Zebedei, tanquam loco scribæ adscito, soli Petro voluit demandatum. Hinc Paulus scribens ad Corinthios:* Spiritualis homo judicat omnia, ipse autem à nemine judicatur. *Ad Romanos verò:* Omnis anima potestatibus sublimioribus subjecta est. *Et alibi:* si Angelos judicabimus, quantò magis sæcularia? *Ipse porrò Petrus in sua Canonica:* Vos, *inquit*, estis Regale Sacerdotium. *Item:* gratia vobis, & pax adimpleatur in cognitione Dei, & Christi Iesu, Domini nostri, quomodo omnia nobis divinæ virtutis suæ, (*græcus textus habet, potestatis suæ*) quæ ad vitam, & pietatem donata sunt. *Sed & Patres sanctissimi, à Christo ad nostra vsque tempora constanter tenuerunt, & docuerunt, Episcopis, & Summo Romano Pontifici competere, & esse, in omnia temporalia, Regiam, & supremam potestatem: quod tamen ita intellexerim, vt non directè habeat jurisdictionem temporalem in illa, sed indirectè; quatenus nimirum est necessarium ad finem Spiritualem, & salutem animarum, sicuti planè nunc contigit in hoc nostro Regno. Ita Dionysius ad Demophilum cap: 8. de Eccclesiastica Hyerarchia. Ignatius ad Philadelfenses, ad Smirnensis, & ad Tralianos. Ireneus lib. 4. cap. 44. Clemens Alexandrinus lib. 7. stromatum, Cyprianus Epistola 69. ad Ruffinianum, Arnobius in psalmum 139. Athanasius oratione secunda Contra Arianos, Nazianzenus orasione 18. Ambrosius 1. ad Corinthios cap. 3. Hieronymus in Isaiam*

Ad Ephes. 2. Mat. 18. Io. 20. Mat. 28. Ioan. 21. 1. ad Cor. 2. ad Rom. 13. 1. ad Cor. 4. 1. Pet. 2.

cap.

cap. 60. Chrisostomus lib: 3. de Sacerdotio, Epiphanius hæresi: 29. Cyrillus Alexandrinus in libr: Thesauri, Augustinus in Apocalypsim prope finem, Paulinus ad Citerium, Casiodorus Epistola 4. libro 1. Gregorius Magnus in quartum Psalmum pœnitentialium, Angelomus lib: Regum 1. cap. 2. Rabanus de institutione Clericorum, Anselmus super Epistolam 1. ad Corinthios 3. Ottho Frinsingensis lib: 3. cap. 36. Bernardus lib. 3. cap. 8. ad Eugenium, Iidem docuere ij omnes, quos Scholasticos appellamus, imprimis autem Magister meus Thomas de Aquino, & Bonaventura de Balneo Regio. Concilia Nationalia, vt Toletana, & Rhemensia, clarissimè super hoc decrevere. Sed quid, quod tot scripturis, Patribus, & Doctoribus accedunt facta ipsa scripturas explicantia? Etenim habemus apud Zonaram, Anastasium Imperatorem non ante fuisse coronatum ab Euthimio Patriarcha, quàm scripto polliceretur, se in Fide Catholica permansurum. Clodovæus Trarcus, occupatis Gallijs, anthoritate Romani Pontificis Hormisdæ, à Remigio Rhemensi Præsule coronatus, ex ipsis Francorum scriptoribus habetur; sicut ex Hispanicis, Isidoro præsertim, Roderico, Visigothos Reges, qui regnarunt apud illos, per Episcopos ad Regna assumptos, ac etiam Solio deturbatos. Chilperitum Regem Francorum, ob stupiditatem, à Zacharia Romano Pontifice gubernaculo Regni submotum, Pippinumque Regem suffectum, ejusdem gentis scriptores fatentur. Et quod maximi momenti in hoc genere cognoscitur, certissimum est, plurimorum scriptorum testimonio, Eginarti autem omnia spectantis imprimis, à Leone tertio Romano Pontifice Pipini filium Carolum Imperatorem Romanum creatum, à quo ad nunc Imperantem Henricum nostis neminem pro Imperatore legitimo habitum, qui manu Papali non sit consecratus, sed quousque coronaretur, Imperator electus dictus & habitus est. Scitis autem Henricum tertium à Gregorio septimo privatum Imperio, ab omnibus derelictum, privatum, & insepultum jacuisse. Otthonem quartum ab Innocentio tertio depositum, sicuti & Fridericum secundum à quarto Innocentio, à quo Portugalliæ Regi curator est assignatus. Regnum enim Portugalliæ, sicuti & Scotorum, & plurima alia, beneficiaria sedis Apostolicæ dignoscuntur. Sed ad nostra veniamus. Quam-

diù Reges Dalmatiæ, & Croatiæ, per sexcentos fermè annos regnarunt, ab Heraclij Imperatoris temporibus, ad nostrum Sanctissimum Regem Ladizlauum, semper beneficiarij, semper tributarij Sedis Apostolicæ fuerunt, sicuti & Bani Bosnenses, tanquam dictorum Regnorum membrum idem adhucusq; exequuntur. Patrum nostrorum memoria Dynasta Serbliæ, & Rasiæ, Rex ab Honorio tertio nominatus, & titulum Regium, & Regnum ipsum ad præsentes posteros fœliciter transmisit. &, vt finem huic rei faciam, ipse Sanctissimus Apostolus Vngariæ Stephanus, de cujus successore agimus, à Romano Pontifice Sylvestro secundo, Rex est declaratus, & perpetua legatione Apostolica decoratus. Quod si fatemur in fonte, cur non admittemus in rivulo? ita tamen, vt inde libertati illi perpetuæ, qua Vngari suos Principes eligunt, independenter à qualibet alia potestate, nullum præjudicium oriri profitear. Nulla itaque dubitandi superest occasio, quo jure Romanus Pontifex Vngarica dissidia miseratus, sanioribus & potioribus etiam Vngaris id exposcentibus, Carolum, authoritate sua, tanquam vniversalis Pater, & Iudex supremus, tuendum in Regno jure sanguinis sibi debito susceperit. Iure autem sanguinis, eoq; optimo, super alios competitores, Carolo deberi Diadema aviticum, sole meridiano clarius est. Cum matrem habuerit Mariam Stephani V. Vngarorum Regis filiam, sororem Ladislai Tertij, & vltimæ ex Bela propaginis sacræ masculæ Vngaricæ. Venceslai Bohemi conditionem longè diversam esse, non est cur ambigamus, quippè quem ex filia filiæ Belæ Quarti natum agnoscamus. Bavarus Ottho, quo glutine stemmati nostrorum Regum possit aglutinari, nequaquam mihi probatur. Sed Caroli juribus illud quoque, idq; rarum in terris additur, quòd ipsius stemma, Cœlo teste, ex Sanctissimis Regibus nostris profluere comprobatur. Vt enim Bela Quartus ipsius Proavus Elizabetham sororem, Germaniæ, aliam Elizabetham ex alia Sorore neptem, Hispaniæ, Margaretam filiam, Dalmatiæ, (tanquam concivem meam, Tragurij nempè editam,) Cinegundem aliam filiam, Poloniæ, sanctitatis gloriæ syderibus insertas, produxisse lætatur; ita ex Maria Nepote Mater Caroli nostri, Ludovicum Sanctissimum Tolosæ Præsulem, primò Italiæ, in qua vitales hausit au-

ras,

ras, demum Galliæ, ex qua ad æternitatis evolavit præmia, Caroli nostri fratrem, stirpem agnoscit suam. Perinde sicuti Cœlo, Terræque acceptissimus, Francorum Regum præstantissimus Ludovicus Nonus, qui ab adolescentia sua ad vltimum vsque spiritum, nunquam sibi, sed Christo militavit, Regem nostrum Carolum, per fratrem Carolum pronepotem suum, Statibus incltyi Regni Vngarici sceptris sacratissimis tractandis natum, posteritatem suam fatetur, sic & commendat. Addo præterea, quod omnibus est liquidum, Carolum Regem nostrum nunquam se Vngarico Regno obtrusisse, quippè cui tanquam primogenitæ proli Parentis sui Caroli Secundi, fœlicissimum totius orbis Regnum Siciliæ naturali prærogativa destinabatur: sed (vnde ipsi immortales gratias habere debemus, & agere,) ab melioribus Senatoribus sollicitatum, jussu Romani Pontificis, labanti Vngariæ, & alienis nationibus in prædam concedenti præstò futurum, posthabito nobilissimo & ditissimo Siciliæ Regno, adcurrisse. Quæ vt benè nota omnibus, sicuti initio sum præfatus, fortioribus, quàm disertioribus argumentis, quemadmodum decet Episcopum, cùm hactenus innuerim, bonorum omnium votis, bono patriæ, justitiæ ipsi, Romani Summi Pontificis, ejusq; hic adstantis Legati monitis, fecisse satis non dubitaverim. Auditus vix Augustinus, tanquam Angelus è Cœlo lapsus, omnium voces in Carolum fausta præcantes cojuerunt, nemine prorsus, qui reclamaret, invento; quare mox Albam deductum, more majorum, sacro Diademate coronatum adoravere venerabundi. Peracta coronatione tàm Legatus Apostolicus, quàm Augustinus, instante Rege, & optimatibus, hæsere aliquandiu in Vngaria, donec facies Ecclesiastici Ordinis pristino splendori restitueretur. Cujus piæ industriæ fructus, inter alios, extitit Eremitarum, sub nomine, Sancti Pauli Primi Eremitæ, & præscripto regulæ Sancti Augustini, ab Eusebio olím Strigoniensi Canonico, viro magnæ sanctitatis, anteriori seculo magno bono Vngarico institutum, per Legatum Apostolicum adnitente Augustino, confirmatio. Cujus piæ familiæ, Rex Carolus, & post illum, Ludovicus filius promovendæ, & Regia

tutela protegendæ, præcipuam curam suscepere. At ne diutiùs Legati præsentia, & Augustini zelo Carolus cum Vngaris possent perfrui, Concilium generale à Clemente Quinto indictum, Viennam Gallicam Vrbem vtrumque pertraxit. Quo absoluto, Augustinus ad Ecclesiam suam sese recepit. Et quoniam inter alia Viennensis Concilij decreta cautum fuerat, vt bona, sæcularium violentia Ecclesijs adempta, eisdem restituerentur, dum bonus Pastor circa sacrorum decretorum executionem satagit, (vt fert humanæ cupiditatis insatiabilis conditio, omnia sibi per fas & nefas vendicantis) præcipuæ Nobilitatis, & Dynastarum, qui tempore longi interregni, quæcumque liberent, licere sibi persuaserant, animos in se concitavit. Præcipuus non solùm Augustini, sed ipsius Dei apertus hostis, extitit Mladinus, Dalmatiæ Croatiæque Banus. Is etenim cùm patri suo Paulo Bano successisset, & vt majorum stemmatibus æque ac divitijs per ea tempora turgidus, (etenim non solum parens ipsius, sed & avus ac proavus ex Banis Bosnensibus descenderant,) Regia potiùs absoluta, quàm Banali delegata authoritate, occassione turbarum Vngarici Regni, Dalmatiæ & Croatiæ dominio abutens, præstantissimas quasque civitates, oppida, & arces, privato jure sibi vsurpans, & à majorum pietate longè abhorrens, sacris, ac profanis rebus manus inijciens, Tyrannus intolerabilis evaserat; adeo vt Episcopos, Abbates, Abbatissas, aliosque Prælatos Ecclesiasticos, simplici nutu deponeret, institueretque; bona Ecclesiarum pro arbitrio occuparet, distraheret, alienaret: pyratas magnis classibus ex Adriatico mari Italicis littoribus deprædandis emitteret: & vnico verbo, per summum nefas Ecclesiæ puritatem contemnendo, ex aliqua tinctura Sacrarum litterarum, quam sibi pro summa scientia arrogabat, omnibus gravis, & exosus habebatur; adeò periculoso gressu incedunt ij Principes, qui cum Saule sacerdotale munus temerariè invadunt. Illum itaque Augustinus cùm tanquam sui gregis dissipatorem, &

Ecclesiæ turbatorem, sæpiùs humanissimis alloquijs ad saniora consilia capessenda hortatus fuisset, adeò parum profecit, vt eundem in deteriora semper prolabentem, infensissimum hostem experiretur, eòque res deduceretur, vt nec Regia authoritate potentissimi Tyranni petulantia posset cohiberi. Ne porrò Sanctissimi Viri dignitas ab impio homine conculcaretur, sanctumque canibus diutiùs exponeretur, divina dispensatione contigit. Etenim, cùm Robertus, Rex Nepolitani Regni, pro eo affectu, quo erga Catholicam ferebatur Ecclesiam, Lucerinam Civitatem à fœce Saracenica, quam impius Fridericus Imperator, idemque Siciliæ Rex, intra aliquas Civitates Neapolitani Regni intruserat, inquinari ferret ægerrimè, (licèt in fine ante prioris seculi Luceriam sub suum jugum misisset;) cumq; interea de Augustini Apostolico zelo fama latè volitaret, Robertus cum Carolo consanguineo ita egit per Legatos, vt annvente Ioanne Vigesimo secundo Summo Pontifice, Augustinus à vinculo Zagrabiensis Ecclesiæ absolueretur, & Lucerinæ civitati Mahometico delirio expurgandæ pastor præficeretur, & medicus, post quartum decimum annum in Zagrabiensi prælatura exactum. Iussu itaque Summi Pontificis, & annuentia Caroli Regis, ægre alioqui absentiam tanti Viri à Regno suo ferentis, compendio viarum vsus Augustinus, descendit in Dalmatiam, transfretaturus inde in Apuliam, Traguriumque natale solum accessit; vbi cùm invenisset concives suos vnà cum Secensibus Mladini partibus adhærentes, ejusdem impietati cooperari, eos, quantùm potuit, ad pietatem revocare studuit. At non solùm, juxta illud Domini, *Propheta non fuit acceptus in Patria*, sed cum lachrymis ab illa excedens, prædixit adhuc se vivo pœnas soluturam civitatē vtramq;; subdens: *Ingrata Patria non habebis ossa mea.* dictum comprobavit eventus, vt suo loco dicemus. Vt enim Illyricæ linguæ homines omnes naturali discrepantia animorum laborant, alioqui, vt scribit Herodotus, insuperabiles futuri, & omnium gentium inexpugnabiles; ita Dalmatæ, ejusce-

Mat. 13.

modi

modi morbo, atque inter Dalmatas Traguriensſes, & Sicenſes conficiuntur imprimis. Auguſtinus igitur emenſo Adriatico, non abſque lachrymis ob pervicatiam, vt ſibi amantiſsimæ Patriæ, ita Deo minus acceptæ, ad Lucerinam civitatem acceſſit. At priuſquam in illam pedem inferret, ſocio tantùm regulari, famulitij loco ſtipatus, genibus humi fixis, Deiparæ Virgini, erga cujus cultum Angelicæ vitæ puritate ſingulariter afficiebatur, patrocinio perpetuo, ſe, ſuoſque novos labores commendavit; proteſtando, ſe, nullo modo ſibi, ſuiſque commodis conſulturum, ad eam Vrbem accedere: ſed, vt Chriſti ſanguine, viſceribus ejus intemeratis divinitùs creto, animas vindicatas, gloriæ Filij ſui, ejuſdemque piæ Matris, iiſdem annuentibus, & vires inepto alioqui ſibi ſubminiſtrantibus, reſtitueret. In quem finem nunquam ſe Luceriam Vrbem, in qua turpiſsimè Lux vera, quæ illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum, pridem occiderat, ſed Mariæ Civitatem, affulgente ſibi eadem Stella maris, vovit nuncupaturum. Quibus effatis, & intra mœnia admiſſus, Ioannis Summi Pontificis diplomate, & Roberti Regis mandato Civibus exhibito, ante omnia præcepit, ne alio quàm Mariæ nomine Civitas appellaretur. Qua duce, quanta ſexennij ſpatio præſtiterit, pro magnitudine rerum nullus ſcriptor extitit, qui ea memoriæ mandare fuerit auſus; hoc tamen citra controverſiam habetur: civitatem à Saracenis vt plurimùm cultam, vel à Chriſtianis, qui Saracenica vi preſsi, nihil vltra præter Chriſtianum nomen retinebant, brevi temporis ſpatio, Sanctiſsimi Paſtoris verbo, & exemplo, in eximiam Chriſti gregis caulam coaluiſſe. Inter præcipuæ Paſtoralis ejus curæ facta, fuit Fratrum Prædicatorum, tanquam Chriſti vineæ præſtantiſsimorum operariorum, introductio, ad quos eodem modo, quo dum Zagrabiæ ageret, Marthæ ſollicitudinibus fatigatus, Mariæ optimæ parti vacaturus, ſubinde ſeſe recipere ſolitus erat. Inter quos extremum quoque emiſit habitum, & cadaver humari abſque vlla pompa præcepit. Afficiebatur ſingu-

lariter erga Sanctorum virorum memorias, quorum æmulatione efflictissimè affectabat Martyrium. Vnde semper absque vllo timore murum sese pro Domo Dei opposuit, & circa Saracenos aggregandos Ecclesiæ, nullum periculum detrectavit. Quod etiam contra Mladinum Banum, aliosque fautores ipsius, opponendo sese impijs eorum conatibus, in priori sua fecerat Ecclesia, & præsertim in Vngaricis turbis componendis. Præcipua porrò veneratione colebat memoriam Sancti Petri Martyris, ante aliquot annos, ex sua Dominicana familia ad cœlum martyrij palma evocatum; cujus integrum brachium Zagrabiensi Sponsæ relictum, adhuc in ea veneramur. Sanctum quoque Thomam Aquinatem, quem docentem audiverat, sicuti puritate vitæ Angelicæ conabatur exprimere, ita zelo animarum lucrandarum, verbi Dei indefessa patientia æmulabatur. Cujus etiam gloriæ adaugendæ inter homines, cupidus, nihil omisit, quò ipsius inter Sanctos viros relatio obtineretur à Sede Apostolica. Quam gratiam Deus illi ita concessit, vt antequam terrenam sarcinam deponeret, eodem ipso vltimo vitæ suæ tempore, Sanctum Doctorem suum, alijs Doctoribus in perpetua æternitate fulgentibus adscriptum, lætissimus coluerit; illudque Simeonis justi, (cuj' venerandum corpus, ad admirationem, integrum in Iadrensi Ecclesia magna pietate servatum, sæpius coluerat) cecinerit: *Nunc dimittis Domine servum tuum in pace.* At Sicut Cycneum hoc carmen animo cecinit exultanti, ita Ieremiæ amaritudinibus ingemuit ingratæ Patriæ miserias olim comminatas, ante fatum suum reapse comprobatas. Etenim anno ante obitum suum millesimo trecentesimo vigesimo secundo, cum Tragurienses & Sicenses cognoscerent se ab Impio Mladino intolerabili tyrannide opprimi, excusso illius jugo, arma contra eum, Venetorum protectione freti, corripuerunt. Ille verò ingenti exercitu comparato, integro mense Sicenses in credibilibus affecit incommodis, vniverso illorum agro devastato, & in solitudinem redacto, vnde ipsimet Cives

Luc. 2.

nobile Monasterium Sancti Andreæ, manibus Seraphici Patris Francisci fundatum extra moenia Civitatis, ne hosti foret munitio, solo æquare coacti sunt; sicuti aliud tale Deiparæ dicatum etiam ipsi Traguriensеs affecere; ruinis hucusque factum attestantibus. Nec tot malis exsatiatus Tyrannus, evocatos ex Vrbe Sicensi sub fide publica Saracenum Michaelem, & etiam filios Eliæ Radovanerij, totius Vrbis primarij Civis, crudeliter in eodem agro gladio subjecit, sicuti pridem cum Quarto eorum fratre captivo egerat. Inde ad campum Tragurij properans, consimilis feritatis effectus in eosdem patravit. Fuit attamen Sancto Viro aliquo solatio, quòd eodem anno, Proceres Dalmatiæ, atque Croatiæ, cum ipso Paulo, Fratre Mladini, impatientes ejus immanitatis, armis mutuò sumptis, Tyranni sæuitiem ita depresserint, vt captum deducerent ad Regem Carolum, qui tùm temporis propè Civitatem Tininiensem cum exercitu accesserat, vindicaturus indignam necem perpetratam parricidio & sacrilegio nepotis ex fratre ejusdem Mladini, in caput Paulini Draskovich Scardonensis Episcopi. Vnde Magistratu spoliatus, captivitatem subire coactus fuit, in ipsa Zagrabiensi Civitate, in qua summa impietate Sanctissimum vexaverat Episcopum. Verumenimverò non ita lætatus est justus, cum juxta Psalmistam *vidit vindictam, & lavit manus suas in sanguine peccatoris*, sicuti *iturus in Dominum Domini, lætatus est*, quoniam Ierusalem suæ Ecclesiæ ædificatam vidit, ita vt vbi alienigenæ, & Tyrus, & Populus Æthiopum cubaverant, habitationem lætantium in vmbra Sanctissimæ Genetricis Mariæ reliquerit. Plenus itaque dierum, septuagenario major, omnibus Ecclesiæ Sacramentis munitus, ipso pervigilio magni sui Patriarchæ Dominici, tertio nempe Augusti, tertio itidem supra trecentesimum ac vicesimum illius sæculi anno, ad laborum præmia evolavit in Cœlum, innumeris miraculis perpetuò illustrissimus: quorum aliqua cùm in Officio ejus anniversariæ memoriæ conscripto inferiùs apponendo referantur, alia autem peculiari li-

ps. 57.
ps. 119.

bello

bello de ejus miraculis conſcripto circumferantur, vnum illud ſubticendum nequaquam duco, quod vix alicujus Sancti Viri meritis conceſſum legitur: Obſeſſos nempe à Spiritibus immundis, quacunque arte diabolica occultos, vbi pedem intra terminos Lucerinæ Eccleſiæ intulerunt, ſtatim fruſtra reluctante Spiritu tenebrarum, prodi, cognoſcique, & ad ejus ſepulchrum ſanitati priſtinæ reſtitui. Sepultus fuit intra Eccleſiam ſibi dilectam ſuorum Fratrum domiclio, & Sancti Patris Dominici memoriæ, ſuoque receptui, vt diximus, conſtructam; quouſque anno primo hujuſce ſæculi in aliud ſepulchrum pretioſo marmore elaboratum, non abſque miraculorum frequentia tranſlatus fuit. Statura fuit, vt ex ſacris ejus indumentis adhuc integris citra ullum vetuſtatis injuriam, comprehendi poteſt, excedens humanam ordinariam, & potiùs ad giganteam aſſurgens; &, vt antiquiſsimæ picturæ tàm Cathedralis, quam Conventualis illius Eccleſiæ exhibent, capite caluo, barba promiſſa, aſpectu ingenuo lætiori: genæ, licet crispantem, ruborem tamen oſtentant. Nec ſolùm ſacra ejus indumenta, inter quæ cingulum difficultate partus periclitantibus Matronis applicatum, miraculis quotidianis eluceſcit, ſed & reliqua omnia veſtimenta regularia & Epiſcopalia, quibus indui conſuevit. Pileus Epiſcopalis inprimis, Apoſtolicæ paupertatis ejus, & humilitatis argumentum, populis oſtenditur, illuſtriſsimum, cùm alioqui ampliſsimos proventus poſsideret. Eſt enim palea contextus, opere ſatis ſubtili & accurato, ad inſtar tamen meſſorum illius Patriæ; ſuperinducitur materia lanea Dominicanis Patribus in ſuperiori pallio nigro adhuc familiari, eademque pluribus centonibus, & interdum inæqualis materiæ, & coloris, conſarcinata; viridis tamen coloris funiculo, vt apparet, ſericeo circumſtringitur. Hujus Pilei mirabilis virtus experitur, dum Energumenorum capitibus ſuperimponitur; ſicuti raſura pulueris ex ſepulchro, in quo nunc oſſa ſacra ſervantur, aliquo liquore ab ægrotis hauſta mira operatur. Aliquot annis ab ejus

obitu

obitu fama miraculorũ ejus percrebrescente, Concives olim ejus Tragurienses excitavit, vt transmisso Adriatico, accederent Luceriam. furto Sancti Viri Reliquias ablaturi; vti ijs exhumatis profundæ noctis beneficio, reliquias civis sui, quocunq; modo auferre possent, terrenæ patriæ restituerent. Navim itaq; conscendunt, prosperoq; vento, Fertorium incolis portum appellatum, tenentes, relicta in eo navi, ad Lucerinam ciuitatem breui itinere contendunt, profundæq; noctis beneficio sacrum corpus sublatum, læti successu rei, ad navim deferunt. Quiete itaque ex sollicito labore præcedentis diei, & sequentis noctis capta, dum summo mane portum egredi volunt, animadvertunt, dolosè partum, evanuisse Thesaurum. Mœrentes itaque, dùm in littus egresi, omnia tàm regiæ viæ, quàm aliorum recessuum secreta rimantur, audiunt à pertranseuntibus viatoribus, sacra ossa, illo ipso mane, quo marinis fluctibus committere sese cum opinata præda parauerant, ante Ecclesiam Sancti Dominici in Vrbe Luceria ab incolis inventa fuisse. Quibus auditis, Deo, & ejus Sancto rapinam minimè fuisse acceptam experti, quanta maxima celeritate licuit, fraudati desiderio suo, repedarunt in Patriam eventu rei mœstissimam, memores vaticinij Sancti Viri de ossibus ejus per Patriam non possidendis. Sed qui ossa Patriæ denegavit, patrocinium perpetuum erga eandem adauxit. Vt sicuti, teste Onia Summo Sacerdote, Ieremias, aliàs Ierosolymitano Populo ad carceres & indignas molestias inuisus, post mortem fuit *Fratrum amator, & populi Israel*, orando pro eo, & vniversa Sancta Civitate: sic eodem fermè tempore, quo sacram rapinam irrito eventu Tragurienses tentarant, Mladinus Tyrannus, dignitate, fortunisque omnibus spoliatus, instar Iasonis alterius Tyranni, Machabæorum historia infamis, postquam principatum non obtinuit, vt notat Sacer Historicus, *finem insidiarum confusionem accepit*, fugiens enim de civitate in civitatem, vt refuga legum, & execrabilis, intercedente Sanctissimo Præsule pro suis Civibus, in Traguriensium tandem

2 Mac. 4.

2 Mac. 5.

hostium suorum manus incidit, quib' talem animorum mansuetudinem Sanctus Civis impetravit è Cœlo, vt hostem acerrimũ, Dijs, hominibusque invisum, (absque dubio ejusdem Sancti Præsulis intercessione) resipiscentem, & ad bonam frugem redeuntem, quamdiù supervixit, commodis, & obsequijs coluerint, eidemque mortuo nobile sepulchrum, pietatis Tragurinæ perenne monumentum, in sua Cathedrali, cum sequenti posuerint inscriptione, ad hancusq; diem marmoreo tegumento, ante marmoream ibidem cathedram, sive Evangelici verbi ad cives habendi pretiosum suggestum, extante, stylo illorum temporum non ignobili.

Heu gemma splendida jacet sub hac pet } *ra*
Cujus valor periyt nunc in fossa tet }

Mladinus, magnificus qui Clissiæ fu } *it*
Comes, suis sola spes, cur tam cito ru }

Georgij Comitis memoriæ bo } *næ*
Natus, atq; Dominus Almisi Scardo }

Probitatis titulus, morum, & bono } *ris*
Vt flos vernans defuit vir tanti valo }

Croatorum clipeus fortis & ipse er } *at*
Inter omnes fortior volens sive quer }

Ejus mortem impiam cerno pro peccat } *is*
Slavoniæ gentium evenisse grat }

Flete Slavi nobilem nepotem Banor } *um*
Largam vestram copiam pacis & honor }

Sic preces Altissimo date Creato } *ri*
Quòd ipse misericors parcat peccato }

Hic annorum Domini sub cursu mille } *ni*
Trecenteni insuper atq; quadrage }

Octavo sub mensis_ die pri
In Calendis Maij traditus est si } *mo*

Cum bona sui memoria mors ipsum vora
Deo reddens animam qui mox expira } *vit.*

Hactenus epitaphium pro barbarorum temporum stylo, quanta maxima diligentia fieri potuit ex marmore jam transeuntium pedibus attrito, vel vnius vocis lacuna hiante, teste.

Idem, qui Civibus suis adauxit patrocinium, Sicensibus etiam in factione Mladini concivium suorum socijs, minimê defuit, ne fortè & originis suæ maternæ oblitus videri posset. Etenim proscripta aliquando vniversa Dragoeviorum familia, & bonis ejus fisco addictis, vertere solùm coacta, eo quòd rea censeretur occultationis & suppressionis aliquarum scripturarum, odio Principis sui, publicum bonum concernentium; cùm nullum modum purgandæ suæ innocentiæ humano studio occurreret, ad Sancti Viri consanguinei sui patrocinium confugiens, præsentaneam ejus opem experta est. Oranti namque Patrifamiliæ adest, idem monet perfodi murum, designato domus aviticæ loco, ibi enim ærumnarum remedium præsto futurum. Dictum factum. aperto muro, scripturæ olim ab antenatis incendiorum timore conditæ & inventæ, familiam domui, libertatique restituunt, nec absque fœnore. etenim dilapidati loco patrimonij, nobilis Colentina Insula, duobus Oppidis Ptolomæi tempore ~~culta~~, perpetuo posteritatis beneficio donatur. Extat tantæ rei monimentum eodem muro nobilis marmorea statua, egregio opere elaborata, Dominicano habitu induta, sed Episcopali infula redimita, solio insidens, gentilicijs stemmatibus illustris, ita ingredientibus atrium domus è regione exposita, vt eosdem præstiti beneficij monere videatur. Alia admiranda, quæ ex remotissimis Christiani Orbs partibus varijs affecti morbis ad sacrum illius sarcophagum experiuntur assiduè,

ſicut diximus, miſſa facimus. At, quod nuper totius illius Provinciæ admiratione contigit, abſque piaculo omittere non licet. VVlgata, & toto orbe cognita eſt infelix ruina Civitatis à Sancto Severo appellatæ, à Luceria exiguo ſpatio remotæ, à multis ſeculis inaudito terræmotu, quo & maria longè receſſerunt à littoribus, & lacus ampliſsimi arverunt ad tempus, cum pluribus oppidis & pagis proſtratæ. Verùm cum jam irato Deo, Apulia tota in antiquum chaos ferri videretur, aperta tellure omnia fermè vel invertente, vel devorante; Lucerina tamen Civitas, & Diœceſis, dum omnia circumcirca in extremo eſſent periculo, dum concuſsione terræ omnia paterent, diſijcerentur, everterentur, illæſa & inoffenſa permanſit, apparente, omnibus inſpectantibus, ſupra Civitatem Matrona candidiſsimis veſtimentis effulgens, & penes illam quodam Epiſcopali ornamento induto, illa ipſa proportione, & aſpectu, quo imago Sancti Præſulis Luceriæ colitur. Quæ viſio tàm diu inſpectantium oculos tenuit, quoad effectus iræ divinæ in circumcirca ſitis terris debachata eſt. Hinc certa fides tenuit, Deiparam, cujus nomine Civitas denominatur, & Sanctum Auguſtinum Plebi invigilaſſe ſuæ, & à ruina imminenti illam præſervaſſe. Quamobrem, licèt hactenus anniverſaria illius memoria à veſperis ſecundæ diei Auguſti per totam tertiam diem ſolemni pompa, tanquam Feſti de præcepto culta fuit à Clero, civibus, & ditione vniverſa; attamen poſt præfatum mirabile factum, Senatuſconſulto Civitatis, in peculiarem Patronum ejuſdem eſt adſcriptus, anniverſariaque ſolemnis proceſsio, ſive ſupplicatio, ad Eccleſiam S. Dominici inſtituta. Antiquiſsimus porrò ejus cultus ſtatim ab ejus fœlici obitu fulcitur conceſsione Joannis XXII. cujus tempore in Cœlum abijt; quæ conceſsio ex ſequenti Caroli Ducis Calabriæ, & vices Roberti Regis per Apuliam exercentis ſupplicatione colligitur, nec non ab anniverſario ſacro ejus Officio, ab eodem tempore per Clerum Lucerinum continuato, quod nuper ab Illuſtriſsimo & Reverendiſsimo Domino Suardo Luce-

rino Episcopo, Viro nobilitate, & eruditione conspicuo acceptum, supplicationi adjungemus.

EXEMPLAR

Ex Registro Caroli III.ris Ducis Calabriæ, Anno Domini 1226. sub littera B. folio 31.

Sanctissimo in Christo Patri, & Clementissimo Domino, D. Ioanni divina providentia Sacrosanctæ Romanæ, ac Universalis Ecclesiæ Summo Pontifici, Carolus Dux Calabriæ, recomendationem humilem, & devota Pedum oscula beatorum.

Ne multiloquio, Alme Pater, & Domine, occupatissimas aures Sanctitatis Vestræ fatigem, desistendum vidi præsenti paginæ pandere plurimam in partibus istis laudem, quam sibi Beatus Pater Frater Augustinus, nonus Episcopus Civitatis Sanctæ Mariæ, dudum vocatæ Luceriæ, ex miraculorum affluentia, quæ post ejus obitum Divina clementia, veluti copiosa in misericordia, & in retributione munifica, jam meritis ejus ostendit, & quotidie dignatur ostendere, vendicarit. Credo equidem illorum aliqua jam esse ad notitiam vestram ex relatu divulgantis famæ perducta; & expecto, ac etiam cupio, quòd singulariter singula, quæ profectò magna esse noscuntur, ad ipsam notitiam vestram, etiam & in publicum peropportunæ indagationis serie deducantur. Sicut enim fide digna relatio me nuper instruxit, non ignotum Beatitudini vestræ fuit, cùm adhuc ipse in hoc esset sæculo constitutus, quàm mirabili sinceritate vitæ micabat, pollebat claritate scientiæ, ac mirificis operibus coruscabat. Ego quoque mi Domine Reverende, teste Deo, & in conscientia bona loquor, quòd eo mecum, cùm primùm petijt partes istas, per vices aliquas colloquente, concepi, & vidi tam in ejus verbo, & facie, quàm in gestu, quòd valde amabilis ejus conversatio esset, quamquam omnia, quæ in eo erant, non nisi notabilia, & eruditio ad virtutes, ac ad salutem ædificatio viderentur; quodq; post ejus migrationem ad Dominum, ex devotione magna, qua ad illum afficior, ejus limina visitassem, magna mihi fides facta est de nonnullis miraculis per ejus excellentia merita divini-

tus ibi perpetratis. Cum itaq; ad instruendum de his certiùs Beatitudinis Vestræ scientiam, ac devotè petendum, de ipsius Beati Patris vita, & miraculis pariter inquiri, secundùm morem Ecclesiæ in talibus consuetum, Latores præsentium Sanctitatis vestræ pedes cùm reverentia debita, & fiducia magna petant, devotus postulo, supplex quæso, vt alma & perspicax providentia vestra, benigna (si placet) petitionem ipsam consideratione discutiens, & ad eam exaudiendam mentis aciem dignanter inflectens, inquisitionem ipsam jubere fieri, vt moris, & juris est, gratiosè dignetur. quæ vbi patrata fuerit, vestroq; conspectui præsentata, si effectus ejus suadeat, & vestra benignitas id decernat, præfatum Patrem in illius reverentiam, & honorem, qui eum veluti laudabilis retributor, sanctificare dignatus est, in Sanctorum (si placet) matricula, cum sonora Canonizationis præconio, ne ipsius merita grandia, operaq; mirifica debito præmio careant, adscribatis. Per quod Sancta Mater Ecclesia de tanto novæ aggregationis consortio, vestri tempore Præsidatus jubilet, & exultet Civitas, in qua ipse feliciter obyt, & felicius in Domino requiescit. Scriptum Neapoli, anno Domini 1325. die 20. Octobris nona Indictionis.

Extracta est præsens copia à supradicto originali Registro, quod conservatur in Archivio Magnæ Regiæ Curiæ Neapoli, cum quo facta collatione concordat, meliori tamen semper salva; & in fidem infradictorum Magnificus Petrus Vincenti V. I. D. Regius Archiviarius, hic se subsripsit, & sigillum consuetum apposuit. Neapoli die 20. Mensis Octobris 1623.

Locus Sigilli

Petrus Vincenti &c.

Sacrum B. Augustini Officium, libro primo secundæ partis extat impressum.

PROPUGNATIO MARTYRII FRATRUM Prædicatorum; qui à Tartaris ab anno Chriſti 1241. *in Cumania, & Vngariæ perempti fuere.*

QVoniam non ſemel accepi, obicij mihi, quòd in Commentarijs de rebus Vngaricæ Prov. Ordinis Præd. p. p. c. s. 6. & 8. Fratres noſtros â Tartaris diverſo mortis genere trucidatos, ipſe Martyrum nomine inſigniverim ſine cauſſa; operæ precium facturum me arbitror, ſi nihil niſi ab antiquis, ijſque doctiſsimis, ac ſinceriſsimis auctoribus, continuata ad noſtra vſque tempora ſerie derivatum, tanquam depoſitum, meis ſcriptis, fideliter, optimoque jure ſervatum oſtendero. Nam quemadmodum etſi *nove* fortaſſe ſcriberem, *nova* ſcribere ex Lirinenſis documento non debebam: ſic nullomodo committendum erat, vt theſaurum pretioſiſsimum cuſtodiæ traditum, loco præ omnibus proprio, viris tantis, Ordini noſtro, Inclytæ Vngariæ, mihique ipſi omnibus iſtis obſtricto injurius, neglexiſſe viderer. Priùs tamen de neceſſarijs, vt quiſpiam Martyr verè dici queat, ex P. P. Scholaſticorum Theologorum, Divi cumprimis Thomæ, horum omnium Coriphæi, Divinæque Voluntatis Interpretis penu, ſunt accerſenda nonnulla. Ea quatuor communi omnium aſſenſu traduntur. Mortis perpeſsio: Acceptatio ejuſdem voluntaria in adultis: Status gratiæ, vel is ſaltem, qui omnem à peccatis affectum excludat: Diende cauſſa honeſta, & ſupernaturalis: quæ ſigillatim, nec verò moleſtè, vt puto, explicabo.

Vincētius Lirinenſis contra hæreſes c. 27.

Mortis igitur primùm perpeſsio requiritur, ita vt cruciatus per gladium, ignem, ſubmerſionem, exilium, carceris ſqualorem, & id genus alia mortem afferant actualem. Neque enim vulnera ad Martyrium neceſſaria ſunt. proinde Eccleſia

Martyrem colit S. Marcellum Sum Pont. qui in stabulum conjectus, tabe confectus interijt, & S. Clementem Papam, qui in mare præcipitatus, occubit. Hinc S. Thomas 22. q. 124. art. 4. ad 3. *Martyrium non dicitur per tolerantiam carceris, vel exilij, vel rapinæ divitiarum, nisi secundùm quòd ex his sequitur mors.* & in 4. d. 49. q. 5. art. 4. q. 3. *Aliqui Martyres aureolam habebunt, in quibus cicatrices non erunt, vt potè illi, qui sunt submersi, aut famis inedia, vel squalore carceris interempti.* Porrò si quis accepto lethali vulnere, etiam si aliquanto rempore supervivens, ex eo denique moriatur, vt de Sancto Andrea Apostolo, & S. Cœcilia legimus, Martyr erit: immò & qui ex vulnere minimè lethali, cui non sit adhibitum remedium, moritur, si tamen negligentia mortiferæ culpæ obnoxia non sit. At si cruciatus mortem de se inferre natus sit, mors verò per miraculùm non sit subsecuta, vt accidit S. Ioanni Evangelistæ, cùm in ferventis olei dolium missus Romæ ante Portam Latinam, divina se protegente gratia, vegetior exivit, quàm intraverat, vt ex Tertulliano D. Hieronymus refert, martyr propriè & completè non dicitur. Propriè, inquam, & completè, nam minus propriè, & ex parte loquendo, Martyres olim etiam dicebantur, qui citra mortem à persecutoribus passi fuissent pro Christo; quomodo Ecclesia Romana colit vt Martyres San. Felicem 14. Ianuarij, S. Sylverium 20. Iunij, S. Martinum Papam 12. Novembris, S. Melchiadem 12. Decembris, quos tamen certum est violenta morte non interijsse. Et Tertullianus librum scripsit ad Christicolas viventes, quos *designatos* primùm *Martyres*, deinde etiam sine addito Martyres vocat, ajens: *quam pacem quidam in Ecclesia non habentes, à Martyribus in carcere exorare consueverunt.* S. etiam Cyprianus Ep. Carthag. ad eosdem viventes Christianos, Martyres, & Confessores nuncupans, plures dedit epistolas. Dicebantur enim Confessores, qui Christum confessi, & carceri mancipati, nondum adhuc susceperant in quæstione tormenta: Martyres verò, qui tormentorum etiam sævitiam constanti vir-

Epist. 10. 11. 12.

tute ſuperaſſent, vt Baronius annotuit anno 253. n. 54. Propterea enim ad perfectam completamque Martyrij rationem, vt mors obeatur, neceſſarium eſt: quoniam illud, ſupremum, & excellentiſsimũ eſt divinæ veritatis teſtimoniũ actu externo declaratum; quippe quod fertur apud homines, qui non intuentur cor, ſed ea, quæ foris ſunt, vident: ſuma verò veritatis teſtificatio actu externo fieri nequit, niſi vitam pro ea profundas, quandiù enim ſupereſt vita, aliquid ſemper remanet, quo excellentiùs poſsis teſtificari; cùm vita ſit omnium, quæ homo habet, res præſtantiſsima, vt innuitur Iob 2. cùm dicitur, *Pellem pro pelle, & omnia, quæ habet homo, dabit pro anima ſua.* Ideſt, homo pro pelle, ſive vita propria corporali, vitam aliorum, quamuis intimorum, profundi patietur; quorumcumq; etiam bonorum fortunæ jacturam pro eadem ſuſtinebit: cùm vita propria illis omnibus charior ſit, u. D. Th. 22. q. illa 124 art. 4.

2. quod requiritur, eſt voluntaria mortis acceptatio in adultis. Patres enim ſolent Martyrium Baptiſmo aquæ æquare. vnde Auguſtinus 13. de Civit. c. 7. *Quicumque etiam non ſuſcepto generationis lavacro, pro Chriſti confeſsione moriuntur, tantùm eis valet ad remittenda peccata, quantùm ſi abluerentur ſacro fonte Baptiſmatis.* & lib. de eccl. dogm. c. 24. *Baptizandus confitetur fidem ſuam coram Sacerdote, Martyr coram perſecutore: ille poſt profeſsionem aſpergitur aqua, hic ſanguine: ille per impoſitionem manus Pontificis recipit Spiritum Sanctum, hic Templum efficitur Spiritus Sancti.* Diuus Thomas 22. q. 24. art. p. ad 1. *effuſio ſanguinis propter Chriſtum, vicem gerit Baptiſmatis. &* 3. p. q. 87. art 1. ad 2. *Paſſio pro Chriſto ſuſcepta, obtinet vim Baptiſmi, &c.* adeoque ſicut Baptiſmus requirit voluntariam acceptationem, vt eſt conſtans ſententia Theologorum 3. p. q. 68. art. 7. ita etiam Martyrium.. Hanc autem acceptationem nonnullli Theologorum ajunt debere eſſeformalem & actualem, qua quis propoſita morte, & fidei negatione, vel alia impietate, mortem eligat tanquam

minus

minus malum. Cui tamen sententiæ adversari videtur, quòd jam numquam posset quis dormiens pro Fide occisus Martyr haberi, cujus tamen oppositum docet D. Th. 3. p. q. 87. p. ad 2. Cajet ibidem, & alij ejusdem S. Doctoris discipuli communiter.

Quare cum alijs potiùs dicendum existimo, sufficere etiam acceptationem virtualem, & interpretativam, qua vel inferendam mortem prævidens acceptaverit, vel qua justè vivens, omnia sua sive bona quæ facit, & faciet, sive mala, quæ patitur, & passurus est, solitus est in Deum referre; vel etiam, qua sic affectus est, vt si ei proponeretur, morte pro Christo affectum iri, eam quàm libenter acceptaret. De hoc Sylvius 3. p. q. 66. art. 11. 4. 3. *Qui ait dormiens occideretur propter Christum, esset Martyr, etiam si nihil fuisset, de Martyro præmeditatus, si vel justificatus, vel ex animo pœnitens retulisset omnia sua in Deum, sicut in finem.*

Dixi *in adultis*; nam certum est, in infantibus nullam liberam acceptationem esse necessarium; cùm Ecclesia Maryres agnoscat Innocentes pro Christo lactentes occisos; qui tamen eam acceptationem non habuerunt, quicquid aliqui dixerint, rationis vsum illis miraculosè acceleratum, quos refert, refellitque S. Th. 22. q. illa 124. art. 1. ad 1. subdens, *quòd Martyrij gloriam, quam in alijs propria voluntas meretur, illi parvuli per Dei gratiam sunt assecuti, nam effusio sanguinis propter Christum, vicem gerit Baptismatis. Vnde sicut in pueris baptizadis, per gratiam baptismalem meritum Christi operatur ad gloriam obtinendam, ita & in occisis propter Christum, meritum martirij operatur ad palmam martyrij consequendam.*

3. requiritur status gratiæ, vel dolor excludens quemcumque affectum à peccato. Consent aliqui necessarium simpliciter esse statum gratiæ, adeoque veram contritionem, (si confiteri non posit,) ei qui sit in peccato mortali; quoniam S. Paulus edisserens de Charitate 1. ad Cor. 13. docet, absque illa nihil prodesse Martyrium, *si tradidero corpus meam ita vt ardeam, Charitatem autem non habuero, nihil mihi prodest.* & D. Th. 22. q. 124.

art. 2. ad 2. *Martyrium, est actus Charitatis vt imperantis, fortitudinis autem vt elicientis. Vnde etiam est, quòd vtramq; virtutem manifestat. Quòd autem sit meritorium, hoc habet ex Charitate, sicut & quilibet virtutis actus, & ideò sine Charitate non valet.* & 3. p. q. 66. art. 12. ad 2. *effusio sanguinis, non habet rationem baptismi, si sit sine Charitate.*

Cœterum communior sententia tenet, sufficere attritionem excludentem vniversum affectum à peccato. Quam idem S. Doctor tradere videtur apertè 3. p. q. 83. art. p. ad 2. cùm agens de dormiente occiso propter Christum, ait: *passio pro Christo suscepta, obtinet vim baptismi, & ideò purgat ab omni culpa & veniali, & mortali, nisi actualiter voluntatem peccato invenerit inhærentem.* Si enim purgat à culpa etiam mortali, jam non est status gratiæ simpliciter necessarius: si autem requirit voluntatem non inhærentem peccato, necessaria dubio procul attritio talis est, quæ vniversum affectum ex peccato ammoveat. & superiùs q. 66. art. 12. in corp. & ad 1. docet, *Baptismum sanguinis*, qui est Martyrium, *nobiliorem, & exellentiorem esse baptismo aquæ, & habere præeminentiam, quantùm ad Sacramenti effectum.* Quò fit, vt cùm baptismus aquæ remittat mortale, faciatque ex attrito contritum; idem non minus debeat præstare Martyrium. immò in 4. d. 4. q. 3. art. 3. q. 4. explicans, qua ratione major sit martyrij effectus, quàm baptismi, sic scribit. *Quantùm ad rem Sacramenti, excedit Baptismus sanguinis, quia & gratia in baptismo sanguinis magis augetur habenti, & amplior datur non habenti, si impedimentum non adsit: & remissio peccatorum, quamvis non sit plenior, quia vterque omnem pœnam, & culpam tollit, tamen est in baptismo sanguinis efficacior, & fructuosior, quia secundis maculis non inquinatur, vt Damascenus dicit 4. de fide* c. 10. & deinde subdit, *Martyrium conferre primam gratiam, non solùm infantibus, sed etiam adultis.* ex quibus omnibus conficitur ratio: Martyrium obtinet vim baptismi, immò etiam habet præstantiorem effectum: atqui baptismus non necessariò prærequirit statum gratiæ, sed facit etiam ex at-

trito contritum, & tribuit primam gratiam: ergo & martyrium, &c. Major probatur ratione aliàs insinuata ab ipsomet S. Doct. quam prosequitur Durandus in 4. d. 4. q. 8. Æquè, & ampliùs operatur Christi passio ad salutem, in eo, qui ei conformatur secundùm realem susceptionem, atque in eo, qui ei conformatur secundùm figuralem repræsentationem duntaxat: sed in martyrio pro Christo suscepto, Martyr Christo passo conformatur quoad realem passionis susceptionem, vt patet; in battismate verò solùm conformamur ei quoad figuralem repræsentationem, quatenus ejus sepulturam repræsentamus, adeoq; mortem, cùm sepultura nonnisi mortuis adhibeatur; vti enim qui sepelitur, sub terra ponitur, ita qui baptizatur, sub aquam immergitur; ideoque in baptismo terna immersio adhibetur, non tantùm propter fidem S. Trinitatis, sed etiam ob triduum sepulturæ Christi. & propterea Paulus ad Rom. 6 ait. *Quicumque baptizati sumus in Christo Iesu, in morte ipsius baptizati sumus: consepulti enim sumus cum illo per baptismum in mortem*, &c. de qua re vide D. Th. ibidem lect. 1. & Card. Cajet. jentaculo 2. (quod in sua legatione in Vngariam, edidit Posonij) q. 3. vbi pulcherrimè explicat locum illum obscurum ejusdem Pauli 1. ad Cor. 15 *Quid faciunt qui baptizantur pro mortuis, &c.* nô minorem ergo, sed præstantiorem effectû habebit martyrium, quàm baptismus.

Locus autem D. Pauli ferè explicatur de carentia Charitatis tam antecedentis quàm consequentis martyrium; si enim per martyrium charitas non daretur, nihil illud valeret. Quæ sanè explicatio admitti debet; nam D. Paulus idem judicium facit de omnibus quibuscumque, quòd nihil prosint absque charitate; cùm tamen plurima sint, quæ prosint sine charitate præcedente, licèt non absque subsequente, vt Sacramenta mortuorum, immo omnia Sacramenta, cùm faciunt de attrito contritum. Quando verò gratia, charitasque conferantur, alia difficultas est. Certum est, non dari in instanti, quod sit primum non esse hominis; cùm enim tunc anima sit extra corpus, &

in termino, incapax est primæ gratiæ recipiendæ: neque in instanti, quod sit vltimum esse hominis, cùm res corruptibiles illo careant, vt patet ex Philosophia. Quare placet dari in instante aliquo mortem antecedente, inter quod& mortem breve tempus aliquod intercedit; quo homo ita est constitutus, vt mors sit illi naturaliter inevitabilis, & sic viribus, sensibusque destitutus, vt peccare non posit, vel sic à Deo regitur, vt infallibiliter non peccet.

u. Sylvium 3 p. q. 66 ar. 11. q. 5. Lessiū de Iust. li. 4. c. 1 d. 3.

Porrò S. Thomas priori loco sentit, Martyrium, non absolutè, sed cum excellentia, quà actus fortitudinis, vt veræ virtutis & informatæ, esse à Charitate imperante, sine qua nihil prosit ad meritum. Quo non fit, quin martyrium absolutè non præexigat charitatem, & sine illa valeat ad gratiam obtinendam ex opere operato. Vt enim notant S. D. discipuli, martyrium spectari potest sub duplici ratione, vna, qua est actus virtutis fortitudinis, sub vera consideratione virtutis, sicque præexigit charitatem; altera, qua est realis passionis Christi imitatio; juxta quam rationem secum defert gratiam, redditque ex attrito contritum. & propterea idem S. Th. in 4. ad Annibaldum d. 4. art. 4. ad 3. ait, Baptismum sanguinis supplere officium baptismi flaminis, nō ex opere operante, sed ex opere operato, propter imitationem passionis Christi: vnde de Martyrib' dicitur Apoc. 7. *laverunt stolas suas, & candidas eas fecerunt in sanguine Agni.* Confert autem Martyrium gratiam ex opere operato non propria actione, quomodo novæ legis Sacramenta eam conferunt; sed sine vlla operatione, qua ratione Deus intuitu martyrij illam cōfert, vt olim eam infantibus in circumcisione largiebatur. Posteriori autem loco sentit Ang. Doctor, martyrium petere charitatem non necessariò antecedentet, sed vt minimum, consequentur: ita enim universa ejus dicta, quæ alioqui sibi dissentire viderenter, optimè conciliantur. Nihilosecius cùm sententia hæc, quamquam sanè probabilis, auctoribusque frequentior, omninò explorata non sit; qui sibi conscius est lethalis criminis,

u. Nunē 3. p. q. 66. art. 12.

habita Confeſſarij copia, exomologeſi, ea carens, contritione, (martyrio inſtante) conſulere ſibi debebit, nam ſi fortaſſe ſententia hæc mitior, in ſe vera non ſit, alia diſpoſitio non ſufficit ad ſalutem. Quin etiam ſi certò conſtaret, attritionem cum martyrio ſufficere, adhuc ea, quòad fieri poſſet, adhibere oporteret, vt graves auctores prudenter advertunt; cùm martyrium non ſit perſe ad tollenda peccata inſtitutum, ſed potiùs illa ablata, & hominem Deo reconciliatum ſupponat: quemadmodum, etſi Euchariſtia reddere poſsit ex attrito contritum, non ſit, quin celebraturus, mortali admiſſo, debeat confeſsionem præmittere, vel ſaltem, ſi confeſſarium habere nequeat, & urgeat celebrandi neceſsitas, elicere exiſtimatam contritionem. Propterea & Catechumenus, pro Chriſto occidendus, baptiſmum præmittet, ſicut S. Romanus Martyr olim efflictim petijt à S. Laurentio baptizari.

v. Sylvium 3. p. q 66 art. 11. q. 3.

Denique ad Martyrium requiri dicebamus patiendi cauſſam honeſtam, & ſupernaturalem. Honeſtam quidem; nam ſi qui ob maleficia, inanis gloriæ cupiditatem, falſam doctrinam patiantur, vt ſolent latrones & hæretici, (quemadmodum Ioannes Hus, Hieronymus à Praga, propter obſtinationem in hæreſi, à Concilio Conſtantienſi brachio ſæculari traditi, & ab eo combuſti, alijque plures, quos impius Ioannes Foxus Anglus in ſuis commentarijs recenſuit,) etſi Sathanæ, qui pater eſt maleficij, atq; mendacij, martyres dici poſsint; Chriſti, qui veritas eſt, martyres, adeoque martyres nequaquam dici poſſunt. Vt enim ait Auguſtinus, pſ. 24. conc. 2. *Martyrem non pœna, ſed cauſſa facit: pœna communis eſt latroni, & Martyri, hæretico, & Catholico, ſed cauſſa diſpar eſt.* Quò facit illud 1. Pet. 4. *Nemo veſtrum patiatur vt homicida, aut fur, aut maledicus, aut alienorum appetitor: ſi autem vt Chriſtianus, non erubeſcat, glorificet autem Deum in iſto nomine.* Supernaturalem etiam, fide cognitam nimirum, cauſſam martyrij eſſe oportet. Etenim ſi quis ex honeſta cauſſa, quam ſine fide novit, vt ſi Ethnicus pro caſtitate tuenda, data

fide, veritate naturaliter cognita de Deo, (vt de Socrate scribitur) vel etiam hæreticus Lutheranus, aut Calvinista, pro Personarū Divinarum Trinitate, quam non tenet ex fide, (quæ in hæreticco esse nō potest) patiatur, Martyr nō est. Debet itaque caussa esse pia, quæ per fidem supernaturalem innotescat, sive ea sit veritas fidei, sive actus virtutis cujuscumque, in fuga mali, vel boni prosecutione: vt si quis mortem subeat, quia nolit in periurium consentire, quod fide novit Deo displicere, aut quia velit castitatem servare, quam scit per eandem fidem Deo placere. Hinc Ecclesia tanquam Martyres colit non eos duntaxat, qui persecutionis tempore noluerunt Christum abnegare: sed etiam Machabæos 1. Augusti, occisos, quòd carnes porcinas lege Dei sibi interdictas comedere nollent; Ioannem Baptistam 29. Augusti, quòd Herodem de adulterio reprehenderit: Lambertum Episcopum 17. Sept. Thomam Cantuariensem Arch. 29. Decemb. quia libertatem Ecclesiasticam defenderunt: Stanislaum Polonum Episc. 11. Maij, quia Boleslaum Regem, ob publicam libidinem frustra sæpè admonitum, à fidelium communione removit: Dulam militis cujusdam ancillam 25. Maij, Pelagiam Antiochenam 9. Iunij, Vrsulam cum vndecim millibus sodalibus 22. Octobris, quia (ex Gaufrido Episcopo Asaphensi, quem sequitur Baronius anno 383) castitatis, & virginitatis dispendia pati noluerunt. Immo etiam si quis extra religionis caussam, ad mendacium officiosum sub pœna mortis adigatur: is verò, quia fide novit, mendacium omne Deo displicere, mortem subeat, martyrum agmini dubio procul accensebitur. Præclarè, de more S. Thomas. 22. q. jam memorata 124. art. 5. *Martyres dicuntur quasi testes, quia scilicet corporalibus suis passionibus vsque ad mortem testimonium perhibent veritati, non cuicunque, sed veritati, quæ per Christum nobis innotuit, quæ est veritas fidei, vnde & martyres Christi dicuntur, quasi testes ipsius: fidei autem protestatio fit non solùm per verba, quibus aliquis profitetur fidem, sed etiam per facta, quibus aliquis fidem se habere ostendit, secundùm illud Iacobi* 2. osten-

dam tibi ex operibus fidem meam: *vnde & de quibusdam dicitur ad Titum* 1 Confitentur se nosse Deum, factis autē negant. *& ideò omnia virtutum opera, secundum quòd referuntur in Deum, sunt quædam protestationes fidei, per quam nobis innotescit, quòd Deus hujusmodi opera à nobis requirit, & nos pro eis remunerat: & secundùm hoc possunt esse Martyrij caussa.* & ad 1. explicans illud 1. Petri 4. Si autem vt Christianus patitur, non erubescat; ait: *Christianus dicitur, qui Christi est. Dicitur autem aliquis esse Christi, non solùm ex eo quòd habet fidem Christi, sed etiam ex eo, quòd Spiritu Christi ad opera virtuosa procedit, secundum illud ad Rom.* 8. si quis Spiritum Christi non habet, hic non est ejus: *& etiam ex hoc, quòd ad imitationem Christi, peccatis moritur, secundum illud ad Gal.* 5. Qui Christi sunt, carnem suam crucifixerunt cum vitijs, & concupiscentijs: *& ideò vt Christianus patitur, non solùm qui patitur pro fidei confessione, quæ fit per verba, sed etiam quicumque patitur pro quocumque bono faciendo, vel pro quocunque peccato vitando propter Christum; quia hoc totum pertinet ad fidei protestationem.* Nec moveare, quasi hinc sequatur, ante legem evangelicam datam per Christum Martyres non fuisse. fuerunt vtique; nam in lege naturæ fuit inter alios Abel, à Caymo fratre peremptus, quòd ei Divinam Providentiam, vitam aliam, retributionem justis, impijs supplicia destinata inficianti resisteret; vt ex Ionatha Hebræo refert serm. 1. de Corp. Christi, & Gen. c. 4. Dionisius Carthusianus. fuere & lege scripta illi Machabæi, Prophetæ à Iudæis occisi, & alij, de quibus S. Paulus Hebræis scribens, ait cap. 11. *Alij autem distenti sunt non suscipientes redemptionem, vt meliorem invenirent resurrectionem. Alij verò ludibria, & verbera experti, insuper & vincula, & carceres, lapidati sunt, secti sunt, tentati sunt, in occisione gladij mortui sunt. circuierunt &c. egentes, angustiati, afflicti &c, & hi omnes testimonio fidei probati inuenti &c.* fidei vtique Christi: non enim alia fuit, quoad substantiam, veterum fides, & nostra; quamvis hæc longè perfectior, vt potè clarior, & explicatior, respiciensque Christum, non venturum ad docendum, & salvandum, sed qui

jam peracto adventu homines morte sua redemerit.

Sed abs re fortasse non fuerit, ad vberiorem hujusce rei explicationem, dubitationes aliquot expedire.

I. *An Martyr sit, qui ob actum virtutis jam transactum occiditur.*

Resp aff. nam S. Ioannes Baptista Martyr, occisus est, quòd priùs Herodem de adulterio redarguisset; & qui ob assertam antea veritatem veneno clanculũ adhibito, morte tolleretur, vt Angelico Doctori S. Thomæ Aquinati factum aliqui scripserunt, (de qua re videri possunt, præter alios, auctor vitæ illius to. 1. operum ejusdem, & Plodius 2. p. Vir Illust. Ord. Præd. li. 1. col. 85.) in Martyrum numerum Deo admitteretur. Mors enim illi infertur in contemptum boni operis, quod cupiens Deo placere juxta fidei revelationem, gessit, qui perimitur. opus tamen est ita illum affectum esse, vt mortem potiùs velit oppetere, quàm actum retractare. Lege Bonac. de Sacr. disp. 2 q. p. puncto. 1.

II. *An occisus in bello contra hostes fidei.*

Negant plerique, Valentia tomo 3. d. 8. q. 2. puncto 1. Lessius de Iust. l. 4 c. 1. d. 3. n. 36: Layman lib. 3. Theol. mor. sect. 3. n. 4. alij 1. quoniam ad perfectam martyrij rationem requiritur, vt mors pro Christo obita, sit omnino spontanea, & voluntaria, non pugnando, aut contrapugnando inferenti; & ex primaria item intentione, & proposito suscepta, non ex consequanti: at milites interficere hostes nituntur, & si ipsos mors sequitur, ad quam ob fidei defensionem sunt promptissimi, non est id ex propria destinatione, sed consequenter.

2. Martyrium est imitatio passionis Christi: sed qui pugnando interficiuntur, non gerunt similitudinem Christi, *qui cùm pateretur, non comminabatur* 1. Pet. 2. *& tanquam agnus coram tendente se obmutuit*, *Is.* 53.

3. Quia cùm Phocas Impetator tentaret, vt milites ab hostibus fidei occisi, Martyrum catalogo inscriberentur, Episcopi Orientales restiterunt ei apud Baronium an. 964. & Malven-

dam in annalibus Præd. anno 1218. c. 37.

Attamen dicendum, hujusmodi milites, quanquam perfectione, & excellentia accidentali quadam martyrij careant, absolutè tamen è martyrum numero non esse expungendos. Ita enim docet S. Thomas in 4. d. 49. q. 5. art. 3. q. 2. ad 11. ajens. *Cum quis propter bonum commune non relatum ad Christum, mortem sustinet, aureolam non merebitur: sed si hoc referatur ad Christum, aureolam merebitur, & Martyr erit, vt potè si Remp. defendat ab hostium impugnatione, qui fidem Christi corrumpere moliuntur, & in tali defensione mortem sustineat.*

Petrus de Palude, Patriarcha Hierosolymitanus, eadem dist. q. 8. art. 4. *Qui Crucesignati in bello hostium Christi pugnando pereunt, Martyres fiunt: quia non se, sed Christum, & Ecclesiam defendendo moriuntur, vnde non mortem refugiunt.*

Dominicus Sotus, Primarius Salmanticensis, Caroli V. Confess. & Concilij Trid. Theologus, eadem dist. q. 7. art. 2. *Quicumque mortem subiret in testimonium alicujus virtutis, nempe ad defendendam esse virtutem, dummodo fide id Christi faceret, verè esset Martyr: & pariter, qui Remp. defenderent, vt fidem protegerent, nempe si illam à Turcis, & infidelibus tutarentur, vel ab hæreticis, qui Religionem Christianam subuertere contendunt.*

Franciscus Sylvius, Doctor Duacensis 22. q. 124. ar. 5. circa resp. ad 1. *Qui pro defensione Reip. in bello justo occiduntur, possunt esse Martyres, si illam defendant propter Deum amore justitiæ, ac legis divinæ, non verò si stipendij militaris, aut prædarum intuitu, aut alia aliqua intentione, vel praua, vel bonum duntaxat humanum spectante.* & in addid. ad 3. p. q. 96. art. 6. ad 11. *Qui in bello justo propter conseruationem Reip. occiduntur, non propterea sunt Martyres, nisi Remp. defendant ab illorum hostium impugnatione, qui fidem Christi subuertere moliuntur. Qui autem sic eam defendunt, & defendendo moriuntur, coram Deo sunt Martyres, & Martyrum aureolam accipiunt.* Ejusdem sententiæ fuere Godofredus in annalibus de militibus Christianis ad Damiatam pugnantibus, & inter-

fectis, cùm ait: *Fortes agonistas Christi deorsum præcipitans, & per Martyrij palmam ad cœlos elevans.*

S. Ludovicus Rex Francorum, apud Gulielmum Nangiacum, cùm in Terra sancta milites à Saracenis occisos sepeliret, dicebat. *Venite milites, sepeliamus Christi Martyres, qui majora, quam nos, pro Domino sunt perpessi.*

Episcopus Conveñarum, apud Petrum Monachum Cisterciensem in historia Albigensium c. 127. coronam Martyrij pollicetur militibus in bello contra Albigenses occumbentibus. & ipse Petrus cap. 165. agens de morte Simonis Monfortij, qua in obsidione Tolosana ab hæreticis Albigensibus lapide ictus interijt, *Noster*, ait, *Comes fortissimus stabat ante munitiones, & machinas, vt hostes arceret, ne erumperent ad eas evertendas. & ecce saxum jactum à mangonella hostium, percussit Iesu Christi militem in capite, qui, cùm lethalem ictum accepisset, bis sibi pectus percussit, Deo se, & B.V. Mariæ commendans, & imitatorem se exhibens mortis Protomartyris Stephani, qui lapidatus Ierosolymis fuit, obdormivit in Domino. Nec est tacendum, quòd hic fortissimus Domini bellator, & (vt ne decipiamur) gloriosissimus Iesu Christi Martyr, antequam lethalem lapidis ictum excepisset, fuerat jam ante quinque sagittis confixus; quare credimus ipsum feliciter cum Christo regnare.*

Hæc porrò sententia inde confirmatur, quòd in tali perpessione adesse posſint omnia, quæ ad Martyrium requiri prædiximus, mors nimirum pro Christi fide ex animo à benè dispositis obita. vnde Petrus Monachus loco mòx citato refert, Simonem Comitem, vbi devotissimè Sacram Hostiã in Missæ sacrificio elevatam adorasset, flexis genibus, & manibus in cælum erectis, dixisse: *Nunc dimittis Domine, servum tuum in pace, quia viderunt oculi mei salutare tuum*; & ad Comites, *Eamus, & si opus est, pro illo moriamur, qui pro nobis mori dignatus est.*

Sed fortasse ambæ sententiæ posſint non incommodè conciliari; si dicamus, martyrium usquaquaque perfectum, quod nedum essentiali, sed accidentaria itidem perfectione exactum

sit, petere; vt quis, non contrapugnando, pro Christo moriatur. juxta quam Martyrij rationem, ex Romani ritus more Ecclesia canebat.

Cæduntur gladijs more bidentium,
Non murmur resonat, non querimonia:
Sed corde tacito mens benè conscia
Conservat patientiam.

Et de ea rationes duæ priores concludunt: cœterum martyrium secundùm substantiam consistit, si vitam libenter, pièque per Christo profundas: in quo licèt non imitere Christi passionem quoad omnia, imitaris tamen quoad vitæ positionem. Quod verò tertio loco addebatur, solvo cum Sylvio, non repugnasse Episcopos assertioni nostræ; sed Phocæ, volenti, vt omnes milites mortui in bello, martyrum catalogo ascriberentur: *Ecclesia enim neminem Sanctorum catalogo ascribit, nisi pravia diligenti inquisitione; quæ inquisitio non facilè haberi posset de ijs, qui in bello occumbunt; cùm aliquando hæretici, schismatici, alijq́; facinorosi, non habito respectu fidei, sed proprij commodi decertent.*

III. Difficultas. An laudandus, qui tyranno, & adversarijs fidei ad mortem se obijcit.

Dico 1. *Laudabile esse, Martyrium exoptare.* Commendantur enim plurimùm Sancti, quòd eo desiderio flagrarent, vt Ignatius Episc. Antonius, Martinus, Romualdus, Franciscus, Teresia &c. cùm primis autem Sanctiss. P. Dominicus, de quo ita scribitur: *Tanto amore martyrij B. P. Dominicus deflagrabat, vt cùm aliquando apud Tolosates Albigensium hæreticorum insidias paratas divina ope evasisset, ab illisq́; postea rogaretur, quidnam facturus erat, si in eorū manus incidisset: orassem, in quit, ne me subitis ac repentinis vulneribus velut vno ictu conficeretis, sed per singula membra concisum, evulsis denique oculis, truncum corpus sineretis diutiùs in suo sanguine volutari: clarum illud S. Iacobi, apud Persas intercisi, martyrium imitari desiderans:* vt Vincentius Bel. li. 29. c. 104. Theodoricus

l. 1. c. 8. S. Anton. 3. p. hist. t. 23. c 4. §. 2. & alij apud Malvendam anno 1211. c. 4. ſcribunt. Ad cujus etiam laudes Eccleſia illud quotannis decantat: *Sitiebat ſervus Chriſti martyrium, ſicut ſitit Cervus ad aquæ fluvium.* Eadem de S. Virgine Margarita ſcripſimus 2. p. lib. 2. c. 19. eſt enim Martyrium actus Charitatis imperativè, fortitudinis elicitivè, vti tradit S. Thomas. 22. q. 124. art. 2. adeoq́e quaſi actus virtutum nobiliſsimarum, vehementer optabilis.

Dico II. *Vti Martyrium oblatum fortiter ſuſtinendum eſt, ſic quæri non debet, adeoq; ordinariè laudabile non eſt, vt ſpontè quis, & absq; rationabili cauſſa illi ſe ingerat.* Ratio eſt, quia ſi ſpontè ſe ad martyrium liceret offerre, non raro præberetur tyrannis occaſio malefaciendi, nec effugi poſſet ratio cujuſdam temeritatis, & præſumptionis. Proinde, qui non inquiſiti abſque cauſſa vltrò ſe perſecutoribus ingerebant, S. Auguſtino cont. Donatiſtas c. 13. teſte, indigni Martyrum nomine cenſebantur. Refert etiam Euſebius li. 4. c. 14. Phrygem quendam, Quintum nomine, qui non maturo conſilio, & prudenti deliberatione, ſed temerè, & quaſi repentino vento incitatus, cum alijs ad Iudicis tribunal irruerat, ſimulatque immanes feras, & terribiles cruciatus aſpexit, molli, & fracto animo attonitum obſtupuiſſe, & tandem ſalute prodita, manus præ ignauia dediſſe: *adeoq; illuſtre, & euidens omnibus exemplum propoſuiſſe, ne inconſideratè & imprudenter hujuſmodi rebus ſe obijcerent aliquando.*

Dixi *ſpontè*, quoniam certum eſt, impulſu Spiritus ſancti id licere. ſic S. Sebaſtianus Diocletiano obujā factus, ejus impietatem liberi⁹ accuſavit; qui rei nouitate, quòd eum mortuum crederet, & acri Sebaſtiani reprehenſione excandeſcens, eum tamdiù virgis cædi imperavit, donec animam Deo redderet. Sic S. Euſignius miles, de quo Martyrol. R. Nonis Auguſti, qui annum agens centeſimū decimum, cùm Conſtantini Magni fidem, ſub quo militaverat, Iuliano Apoſtatæ exproboaret, eúmque vt patriæ pietatis deſertorem redargueret, ab eodem juſſus eſt capite

cædi. ſic S. Irais Virgo Alexandrina in eiſdem tabulis Eccleſiaſticis 10. cal. Octobris, quæ ad hauriendam è proximo fonte aquam egreſſa, cùm vidiſſet navim Confeſſoribus Chriſti onuſtam, relicta hydria, protinus ſe illis adjunxit; ac ſimul cum ijs in urbem ducta, prima omnium, poſt multa ſupplicia, capite cæſa eſt. Sic S. Ioannes Martyr ibidem 7. Idus Sept. qui Nicomediæ, cùm videret crudelia edicta adverſus Chriſtianos in foro pendere, fidei ardore accenſus, injecta manu illa detraxit, atq; diſcerpſit, quo relato Diocletiano, & Maximiano in eadem vrbe conſtitutis, omnia ſuppliciorum genera expertus eſt. Sic S. Catharina V. & M. Alexandrina, cùm Maximini juſſu, multos, propter Chriſtianæ Religionis profeſsionem, variè tormentis cruciatos ad ſupplicium rapi videret, non dubitanter ipſum adijt Maximinum, eiq; nefariam immanitatem objiciens, ſapientiſsimis rationibus Chriſti fidem ad ſalutem neceſſariam eſſe affirmavit. Quamvis & quædam ex iſtis, ex neceſsitate confeſsionis fidei, ob Dei gloriam, & proximorum commodum facta, exiſtimari poſsint.

Dixi etiam, *abſque rationabili cauſſa*, etiamſi non neceſſaria, quia, vt ait Cajet. 22. q. 124. art. 1. circa reſp. ad 1. Sancti Martyres ſpontè procedebant, quando ſibi expedire videbant, ad actus exteriores fidei, puta prædicationem, confeſsionem, vel ad actus fraternæ Charitatis, etiamſi non erant in præcepto pro tunc hi actus, ſcientes, quòd inde Tyranni ſumerent occaſionem affligendi, & occidendi eos, licèt non procederent ad irritandum eos ad afflictionem, vel mortem inferendam: & ideò non dabant tyrannis occaſionem injuſtè agendi, ſed ipſi accipiebant talem occaſionem ex bonis actibus, quibus dabant ſponte operam imperterriti Sancti illi, & propterea dicuntur ſponte ſe ad martyrium obtuliſſe. Vnde & de B. Antonio legitur, quòd ibat quidem cum martyribus optans eſſe Martyr, & triſtabatur, quòd non eſſet Martyrio dignus: nunquam tamen ad ſui mortem tyrannos provocavit.

IV. Diffi-

IV. Difficultas. *Quid de illis, qui in tormenta à Tyrannis parata se conjecerunt.*

Resp. qui eo facto coluntur ab Ecclesia, Marryres Christi fuisse, quòd id fecerint instinctu Spiritu sancti, in mortem sese dedentes, quæ ipsis amore fidei subeunda erat: quamquam aliâs non liceat se morti dare, sed illam pati. Eo pacto S. Apollonia V. Alexandrina, & M. cùm nisi Christum detestata, accenso rogo vivam illam combusturos minati essent impij carnifices, ipsa verò, promptè quamvis mortem pro IesuChristi fide se subituram respondisset, comprehensa vt combureretur, cùm paulisper quasi deliberans, quid agendum esset, statuisset, ex illorum manibus elapsa, alacris in ignem sibi paratum, *majori*, ait Ecclesia, *Sp. S. flamma intus accensa, se commisit*; vnde brevi consumpto corpore, purissimus spiritus ad sempiternam Martyrij coronam in cœlum evolavit. Sic sancti illi trecenti Martyres tempore Valeriani & Gallieni, qui Carthagine, intèr alia supplicia, cùm Præses fornacem calcariam accendi jussisset, & in præsentia ejus prunas cum thure exhiberi, atque illis dixisset: eligite è duobus unum, aut thura super his carbonibus offerte Ioui, aut in calcem demergimini: *fide armati*, Christum Dei Filium confitentes, ictu rapidissimo se iniecerunt in ignem, & inter vapores calcis, in ignem sunt redacti, ex quo candidatus ille beatorum exercitus, Massa candida meruit appellari. Martyrolog. Rom. 24. Sept. lege pro hac resolutione S. Augustinum 1. de Civit. c. 16. D. Thomam 22. q. 124. art. 1. ad 2. & ibi Cajetanum, qui contra Martinum de Magistris, asserentem, *quòd in casu, quo Christianus à Tyranno constitutus coram idolo sic, quòd habeat ante se foueam ita altam, vt casus sit mortalis, & habeat statutum à Tyranno sibi impositum, quòd si stat, intelligatur adorare idolum, nec potest declinare à stando ante idolum, nisi præcipitando se in foveam mortis: quòd si ex suo stare, & protestando verbis, quòd non intendit adorare idolum, scandalizantur astantes, quòd benefacit præcipitando se in foneam, non intendendo mori, sed committendo se divinæ providentiæ:*

vbi

vbi plura doctè disputavit, ait hoc fore tentare Deum, & peccatum mortalissimum: neque in eo casu constitutum occasionem scandali astantibus præbere, sed eos ex se accipere scandalum: quoniam occidere se ipsum numquam licet, nisi id divina fiat auctoritate.

V. An martyrium cadat sub præceptum.

Dico I. *Secundum animi præparationem tenetur homo sic esse dispositus, vt casu necessitatis superveniente, præsto sit vitam pro Christo ponere, & patienter cunctas pro ipso inflictas pœnas sustinere.* D. Th. 22. q. illa 124. art. 1. ad 3. & cæteri quique Theologi.

Dico II. *Si alterutrum necesse sit, vel fidem negare, sive Deum offendere, aut verò mortem subire, hoc debes præeligere.*

Præclarè S. Chrisost. hom, 34 in Matt. explicans illud c. 10, Estote prudentes sicut serpentes, ait. *Quemadmodum serpens totum seipsum tradit, nec minimùm curat, si ipsum quoque corpus incidi necesse sit, dummodo caput suum integrum servet, eodem tu quoque modo, præter fidem, cætera perdere non cures, sive pecunias, sive corpus, sive etiam vitam ipsam profundere necesse sit. fides enim caput est, & radix, qua servata, etiam si omnia perdas, omnia tamen rursum majore cum gloria recuperabis.* Ad hoc faciunt illa loca, *qui amat animam suam, perdet eam, & qui odit animam suam in hoc mundo, in vitam æternam custodit eam* Io. 12. & : *omnis quicumque confessus fuerit me coram hominibus, & Filius hominis confitebitur eum coram Angelis Dei: qui autem negaverit me coram hominibus, negabitur coram Angelis Dei. Lucæ 12.*

Dico III. *Quotiescumque confessio Fidei, ad quam sequitur martyrium, cadit sub præceptum, cadit & martyrium.*

Est autem de necessitate salutis fidei confessio, juxta D. Thomam 22. q. 3. art. 2. *quando per dimissionem illius subtraheretur honor debitus Deo, vel utilitas proximis impendenda, puta si aliquis interrogatus de fide, taceret, & ex hoc crederetur vel quòd non haberet fidem, vel, quòd fides non esset vera: vel alij per ejus taciturnitatem averterentur à fide.* & ad 1. *Vbi fides periclitatur, quilibet tenetur fidem*

suam

suam alijs propalare, vel ad instructionem aliorum fidelium, sive confirmationem, vel ad reprimendum infidelium insutationem. & ad 3. *Si turbatio infidelium oriatur de confessione fidei manifesta, absque aliqua vtilitate fidei, vel fidelium, non est laudabile in tali casu fidem publicè confiteri, vnde Dom. Mat.* 7. *dicit*, Nolite sanctum dare canibus, neque margaritas vestras spargere ante porcos, ne conversi dirumpant vos. *Sed si vtilitas fidei aliqua speretur, aut necessitas adsit, cotempta perturbatione fidelium, debet homo publicè fidem confiteri, vnde Matt.* 15. *dicitur, quòd, cùm discipuli dixissent Domino, quòd Pharisæi audito ejus verbo, scandalizati sunt, Dominus respondit.* Sinite illos, *sc. turbari*: cæci sunt, & duces cæcorum. Ita D. Thomas.

Dico IV. *Episcopi, & Pastores, si necessitas subditorum requirat, tenentur etiam cùm periculo certissimæ mortis adesse.*

Christus enim ait, *Bonus pastor animam suam ponit pro ouibus suis*, Io. 10. quo significat, nullum bonum esse pastorem, bonitate, quæ ad gratiam, amicitiamque Dei retinendam necessaria est, nisi vbicumque necessitatis casus occurrerit, cùm periculo vitæ, gregi suo fauore, & auxilio præsens vsque ad mortem adfuerit. De quo D. Th. 22. q. 185. art 5. sic loquitur: *In qualibet obligatione præcipuè attendi debet obligationis finis: obligant autem se Episcopi ad exequendum pastorale officium propter subditorum salutem: & ideò vbi subditorum salus exigit personæ pastoris præsentiam, non debet pastor personaliter suum gregem deserere, neque propter aliquod commodum temporale, neque etiam propter aliquod personale periculum imminens, cùm bonus pastor animam suam ponere teneatur pro ovibus suis.* Quia verò Christus discipulis suis, quorum successores sunt Episcopi, etiam illud mandavit, *si vos persecuti fuerint in vna civitate, fugite in aliam, Mat.* 10. addit. *Si verò subditorum saluti posit sufficienter in absentia pastoris per aliam provideri, tunc licet pastori, vel propter aliquod commodum Ecclesiæ, vel personæ periculum, corporaliter gregem deserere. Vnde Augustinus dicit in Ep. ad Honoratum* 180. Fugiant de civitate in civitatem servi

Christi, quando eorum quisque specialiter à persecutoribus quæritur, vt ab alijs, qui non ita quæruntur, non deseratur Ecclesia. Cùm autem omnium est commune periculum, hi, qui alijs indigent, non deserantur ab his, quibus idigent. *Si enim perniciosum est, nautam in tranquillitate navem deserere, quanto magis in fluctibus?* *vt dicit Nicolaus Papa, & habetur* 7. *q.* 1. de qua re vide Cajet *ibi, &* Sotum *li.* 10. *de just. q.* 3. *art.* 4.

VI. Eaque postrema difficultas, *Num ad martyrium opus sit, vt quis expressè moriatur, eo quòd fidem negare, vel Deum offendere nolit, dum ad id cogitur.*

Resp. negat. tam in infantibus, qui eum actum habere non possunt; quàm in adultis, vt si justus, paratus millies mori, quàm fidem negare, vel Deum offendere, odio fidei dormiens perimatur: vel etiam, si vigilans quidem, sed extemplo propter Christum globo trajectus, statim expiret. Haud enim ambigo, quin S. Carolus Borromeus, Mediolanensis Archiepiscopus, & S. R. Card. si, quando Hieronymus Farina apostata clanculum in eum pijs precibus intentum, bombardam explosit, protinus occidisset, (vt magno Dei miraculo, pro populorum salute, omne evasit periculum) Martyr haberetur Ecclesiæ.

Hisce præmissis, jam ostendendum est, quàm justè Ordinis ordinis nostri Religiosi illi, de quibus præfati sumus, inter Martyres fuerint recensiti. In qua nihilomiuus re, nullam majorem adhiberi mihi fidem exposco, quàm historicæ narrationis ratio, & rei ipsius, ad rectam judicij libram expensa, requirit. Igitur authores in historiæ veritate perscrutanda accuratissimi, & in theologica facultate doctissimi (quippe qui vt plurimùm fuerunt in ea Doctores, & longo tempore professores) qui id tradiderunt, sunt infrascripti.

Bernardus Guido Lemovicensis, Hæreticæ pravitatis Inquisitor Tolosanus, ac deinde Landolensis Episcopus, in Chronico Ordinis, quod jussu Gen. M. Ord. Fr. Aymerici Placentini anno Christi 1303. conscripsit, agens de prædicatione no-

strorum apud Cumanos, sic ait. *Post multos autem labores fratrum, cœpit, Deo cooperante, ibi esse Conventus, & incœperunt inter eos prædicare confidenter. Numerum autem eorum, qui ad fidem Domini Iesu Christi de die in diem convertebantur, Dei solius est computare. Cùm hæc sic agerentur, supervenit, occulto Dei judicio, Tartarorum persecutio, quæ non solùm dictam prædicationem fratrum nostrorum impedivit, sed multos ad Regnum Cœlorum ire compulit, vt circiter nonaginta fratres nostri Ordinis, alij gladio, alij sagittis, alij lanceis, alij ignibus concremati ad Regnum cœlorum transierint.*

Autor Chronici Gen. ad finem Constitutionum Ord. Præd, folio 38. *eodem anno 1221. Fr. Paulus Vngarus cum quatuor socijs missus fuit ad Vngariam ad prædicandum. Hic erat actu legens in jure Canonico, quando intravit ordinem. Hi igitur totam provinciam peragrantes, magnum fructum fecerunt in populis. & multiplicatis ibidem fratribus, missi sunt aliqui à dicto Fr. Paulo in terram, quæ Structium dicitur, quam hæretici, & schismatici incolebant, vbi post multas tribulationes, tandem Domino largiente, mirabiliter profecerunt. Deinde memores dicti fratres devotionis B. Dominici, qui ire volebat ad prædicandum Cumanis, qui nullam penitus Dei notitiam habebant, ordinaverunt mittere fratres ad dictam terram. Quam ingressi, sed exire compulsi, & denuò regressi ad eam, prædicare cœperunt: & duobus ex ipsis martyrio coronatis, alij in prædicationis officio perseverantes, converterunt primò Ducem vnum ex ipsis nomine Bruchi, qui in Fidei Christianæ confessione decessit: postea verò alium Ducem majorem nomine Bibrech, cum mille de familia sua, quem Rex Vngariæ Andreas de Sacro fonte levavit: qui similiter susceptis Sacramentis Ecclesiæ, fideliter decessit. Fratres igitur perseverantes ibidem fructum maximum fecerunt, & Conventus ceperunt. Cùm hæc agerentur, & fervor Fratrum magis ad conversionem Paganorum accresceret, Dei occulto judicio venerunt Tartarorum exercitus, qui non solùm prædicationem prædictam impediverunt, verùm etiam circiter nonaginta Fratres ad Regna cœlestia per coronam martyrij transmiserunt.*

Leander Albertus, historicus insignis, qui præter res

nostrorum vtriusque sexus hominum, Italiam totam descripsit, & expensis Bononiensis Senatus, Bononiensium historias condidit, aliaque elaboravit, lib. 2. de viris illustribus Ord. Præd. fol. 58. & 59. tit. *Fratres per Tartaros Martyrio coronati. Paulus Hungarus, vir Pontificio jure clarus, toga Prædicatoria sumpta, à Parente Dominico cùm quatuor socijs in Hungariam ad verbmu Dei seminandum missus est. Igitur provinciam ingressi, nulli labori parcentes, in brevi magnum Domino populum acquisiere. Porrò Fratrum ibidem aucto numero, Paulus ex eis aliquos selegit, & præmisit in quendam locum, vulgò Structium dictum; inde ordinata Provincia, ad Cumanos penitus Dei veri legis expertes decreverunnt transire. Ingressi itaque Cumanorum terminos, illico cœperunt Fidem Christi prædicare: sed ab ipsis expulsi, in Vngariam remeare coacti sunt, amissis duobus socijs, qui alijs constantiores, dum in confessione Christi perseverarent, Martyrij coronam sunt adepti. Iterum reasumptis viribus, redierunt, & intrepidè Sanctam fidem prædicarunt.* & inferiùs: *Verùm cum hæc maximo successu fierent, succresceretq́; passim in Ethnicorum salutem fervor, occulto Dei judicio, Tartaris in incolas provinciæ hujus immaniter irruentibus, factum est, vt ex Fratribus, ad cœlestem atque perennem illam gloriam* per martyrij palmam *circiter nonaginta transmissi fuerint. Porrò ex his in fide Christi persistentibus, alij gladio truncati, alij telis, & spiculis obruti, & quidam igni consumpti sunt.*

Catalogus hominum illustrium Ord. n. annexus libro Privilegiorum ejusdem Ord. à Gen. Mag. Fr. Stephano Vsusmaris, tit. Martyres: *Ardebant eo tempore Fratres zelo fidei dilatandæ, multiq́; maximis privilegijs ab Apostolica Sede ornati ad diversas infidelium partes Aquilonis, & Orientis accesserunt. Quorum quidam postquàm regionem, quæ Structium dicitur, ad Christi fidem converterant, ad Cumanos transivere, vbi post multorum conversionem, duo fratres ab infidelibus interfecti sunt. Irruentibus deinde Tartaris, ad nonaginta circiter Fratres occisi, martyrij coronam reportaverunt; à quibus etiam in Vngaria quidam senior genere nobilissimus, habitu, & moribus sanctus, cæteros ad constantiam confortans, ante majus altare in Ecclesia*

con-

confossus manus, & pedes spiculis, & excusso cerebro, interemptus est.

Antonius Senensis, Lusitanus, S. Th. Mag. & Regens Lovaniensis, in Chronico, inter beatos, & martyres eos recensens, ait inter alia: ad hanc decadem (1261.) pertinere illos nonaginta Fratres, qui fuerunt pro Christo à Tartaris trucidati in Vngariæ partibus, &c. De mortis tempore nihil modò solliciti, de quo aliàs diximus, nunc rem ipsam confirmamus. *pag. 116 & 117*

Indiculus Beatorum aliquot Martyrum, & Confess. Sacri Ordinis Præd. post nostri Ordinis martyrologium, jussu M. Gen. Fr. Hieronymi Xavierre, S. Rom. E. Cardinalis editum, & Clementis octavi Su. Pontificis authoritate confirmatum, titulo *Beati Martyres Ordinis nostri*, inter alia: *Duo Fratres apud Cumanos ab infidelibus pro Christo interfecti, anno* 1242. *Nonaginta Fratres in Vngaria a Tartaris trucidati, Martyrij palmam acceperunt.*

Thomas Malvenda S. Th. Mag. vir omnigena eruditione clarissimus, totius antiquitatis scrutator acerrimus, multorumq; præstantis doctrinæ librorum confector, in annalibus prædicatorijs anno 1222. vbi recensuit verba Guidonis, quæ & nos primo loco dedimus, ait. *Hactenus Guido. eadem omnino Susatus, Leander, Castillus, & alij, qui omnes nobile illud nonagintanovem fratrum Martyrium, hoc anno* 1222. *contigisse affirmant. Interfectum tunc vnà cum alijs Fr. Paulum Vngarum, qui ipse Dux verbi erat, Antonius Senensis, Castillus, & alij annotarunt.* & inferiùs. *Hæ igitur dici poterunt Primitiæ Martyrum Ord. Præd. nempe primùm duo illi Fratres a Cumanis interfecti, postmodum alij nonaginta, Tartarorum immanitate trucidati, qui vex illum confessionis fuso sanguine primi in Ordine erexerunt, initiaq; nascentis Religionis, quò solidiora in omne ævum subsisterent, mirificè consecrarunt.* *an. 22. 22.*

Ioannes Michael Plodius, S. Th. Doctor, multoque tempore professor, & jam diù Status Mediolani Generalis hæreticæ pravitatis Inquisitor prudentiss. æque ac zelantissimus, in Progenie S. P. Dominici per Italiam, *Sanctus*, inquit, *Fr. Paulus Vngarus, qui jure nuncupari potest harum nationum, Vngariæ, Cumaniæ, &c. Apostolus, gloriosè obijt apud Cumanos, martyrio propter* *li. 2. c. 63. pag. 442.*

fidem coronatus. Sed non solus cœlos conscendit; nam eò cum ipso transmisi sunt plusquam nonaginta ejus socij; è quibus aliqui igne cremati, alij sagittis confecti, nonnulli lanceis transfixi, quidam gladijs trucidati fuerunt. & opere de viris illustribus Ord. Præd. semel

li. 1. col. 331. ita scribit: *Beatus Paulus apud Cumanos, vt ait Castillus, cùm nonaginta & ampliùs Fratribus, per manus Tartarorum, qui illi regioni, Taegio teste, supervenientes, erectos jam Conventus solo æquarunt, & fidei prædicationem impedierunt, & martyrio Beatos istos, aliquibus in igem immissis, alijs jaculis confixis, nonnullis lanceis perterebratis, quibusdam ore*

col. 333. *gladij absumptis, affecerunt.* & iterum agens de B. Martyre Vngaro anonymo, (quem nos diximus Buzad vocatum fuisse:) *Non solus in Cœlum evolavit, nam in ea persecutione Tartarica, varijs locis, centumnonaginta circiter fratres, lanceis, gladijs, sagittis, & igne perempti, martyrio coronati sunt.*

Abraham Bzovius S.Th. M. & post Cardinalem Baronium Annalium Ecclesiasticorum conditor, anno 1222. n. 9. titulo, Martyrio affecti Patres apud Cumanos. *Cùm hæc sic agerentur, & in dictorum Paganorum conversione fratrum zelantium animas fervor magis ac magis augeretur, occulto Dei judicio, supervenit Tartarorum persecutio, quæ non solùm dictam prædicationem fratrum nostrorum impedivit, sed multos ad regnum Cœlorum festinanter ire compulit, vt circiter nonaginta Fratres Ord. Præd. alij gladio, alij sagittis, alij lanceis interfecti, alij ignibus concremati ad beatitudinem transierint.* & postea. *Interfectum tunc vna cum alijs Fratrem Paulum Hungarum, qui ipse inter Duces verbi erat, Antonius Senensis, Castillus, & alij annotarunt. Sed ea sub annum Domini 1241. acciderunt, quando Fratres Prædicatores vexillum confessionis, fuso sanguine, primi apud Cumanos erexerunt, initiaq; nascentis Religionis, quò solidiora in omne ævum subsisterent, mirificè consecrarunt.*

Alphonsus Fernandez, Historiæ Ecclesiasticæ nostrorum temporum, Concertationis Prædicatoriæ, Rosarijq; V. Deiparæ & aliorum librorum scriptor, in ipsa Concertatione anno 1241. post multa: *In Tartarica ista incursione nonaginta circiter Fratres*

Ord. Præd. alij gladio, alij sagittis, alij lanceis interfecti, alij ignibus cremati ad beatitudinem transierunt. De his nonaginta martyribus mentionem fecimus supra anno 1233. n. 2.

Dominicus Gravina S. Th. Mag. vir pietatis opinione celebris, qui sæpius pro sua humilitate oblatos Episcopatus recusavit; & eruditionis præstantia nulli nostra ætate secundus, deque tota Ecclesia conscriptis plurimis diversarum rerum libris, & magnis adversus nostri tempores hæreses voluminibus, optimè meritus, in Voce Turturis ait: *Pendent (vt nonnullos innumeris omissis recenseam) hinc botri, nonnaginta scilicet Martyres, à Tartaris trucidati.* & postea: *hinc centumnonaginta fratres, partim Tartarorum spiculis, ac telis, partim patibulo, aut lapidibus obruti, aut vivi decoriati, aut flammis exusti, aut capite obtruncati in Vngaria, Dalmatia, ac Bosina Martyrium consummantes, vineam quoque nostram decorant.* p. 2. c. 22.

Petrus Malpeus, olim Prior Bruxellensis, in Palma fidei, qua de Martyribus Ordinis Præd. tractat, de ijsdem martyribus à Tartaris peremptis fusè scribit. pag. 4.

Auctor præfationis ad Directorium conscientiæ Fr. Ioannis de la Cruz Theologi Ord. Præd Duaci anno 1632. impressæ.

Anno 1222. Patres nostri Cumanorum Gentilium conversioni totis viribus insudarunt; cumque nobiliores eorum Baitum, & Bembrocum cum mille ex familia ab errorum tenebris ad Fidei splendorem revocassent, ingruente immanissima Tartarorum persecutione, nonaginta Fratres Martyrij palmam adepti sunt, alij gladio, alij lanceis, alij sagittis interfecti, alij ignibus concremati. Quid hic referam centum & nonaginta Fratres, quos in Hungariæ, & Dalmatiæ Regnis in anno 1263. à Tartaris varijs tormentorum generibus gloriosum Martyrium consummasse scribunt?

Auctoribus hisce tredecim ex Ord. nostro, quinque alij & ipsi planè insignes & sincerissimi ejusdem familiæ scriptores junguntur: Georgius Eppius VVimpinensis. S. Th. Lector: lib. de Viris illust. Ord. Præ. Ambrosius Taegius p. p. monumento-

rum Ordinis, quæ diligenter m. s. s. pluribus voluminibus extant in S. Mariæ Gratiarum Mediolani bibliotheca: Seraphinus Razzius, S. S. Th. Mag. & innumerorum penè librorum confector, libro de Beatis Ord. Præd. Mag. Ferdinandus Castillus, Regis Cath. Philippi II. Ecclesiastes, (tanta doctrina, vt de illo quidam dicere nõ dubitaverit, quatuor ex eo eruditione vnde quaque clarissimos fieri comodè potuisse) Centuria 1. generalis historiæ totius Ordinis Prædicatorum: Celebris Doctor, & Inquisitor, Iacobus de Susato: quorũ testimonia quamquã certissima, cùm libros ad manum non habeam, ad verbũ nunc dare nõ licet.

Accedit denique vir præclarus, Ioannes Fridericus Matenesius, S. S. Th. Licentiatus, Coloniæ ad D. Cuniberti Canonicus, & Pastor, nec non S. R. E. Protonotarius, qui li. 13. hist. Ecclesiast. anno 1222. ita scribit: *Fratrum Prædicatorum complures persecutione Tartarorum Martyrio affecti, quorum sanguine irrigati anno* 1241. *Cumani plerique ad Fidem conversi sunt. Inter Martyres emicuit prædicatione, Fr. Paulus Vngarus.*

Iam fidem meam, Candide Lector, astruxi; nunc exigo tuam, num homines ego nostros à Tartaris olim mactatos martyrum nomine primùm, an alij, ijque plurimi, & clarissimi nuncupaverint; num jure, an injuria egregias Heroum laudes, ad nos, à quatuor ferè sæculis, nullo reclamante, transmissas, ad Dei, inclytæq; gentis Vngaricæ virentem semper gloriam, pro susceptæ scriptionis instituto, vulgaverim. Equidem tantùm abesse putem, vt quod scripsi, justè quispiam reprehendere possit, vt si tacuissem, sceleris potiùs, quasi tantæ virtutis, ac laudis invidus, redargui jure deberem. An dicturus es hosce Auctores fide nutare? Sed quidnam, obsecro, vnquam ex historijs Populorum, Religionum, Principum, probari licebit, si quæ scribuntur à plurimis, cùm primis doctis ac pijs, pro libidine cuncta negentur? An conditiones martyrio necessarias dubitas adfuisse? Profecto mors non defuit, quando alij gladijs, alij jaculis, alij lanceis, alij igne mortui fuisse narrantur. Non de-

fuit

fuit acceptatio: qui enim viri sanctissimi, & salutis animarum sitientissimi, aliorum erant Prædicatores, & novellam Christianitatis prolem ad constantiam fidei, virtutesque omnes, ferventissimè animabant, non est, cur suspicemur, eos sibi defuisse. Non status Charitatis, ad quam sive procurandam, sive augendam, per Sacramenta, contritionem, preces, pias exercitationes, ob præsentaneam mortem, in ferocissimorum Scytharum persecutione, par est credere fuisse intentissimos. Non demum, caussa, quæ Martyres reddit; cùm Tartari illis irruptionibus odio Christianæ Religionis in Religiosos præcipuè homines desævirent; vnde non alia de caussa in Poloniam iterum excurrentes, quadragintanovem illos Fratres nostros, quorũ Præsul eratB. Sadochus, alter Vngariæ Apostolus, Virgini Deiparæ Salve Regina vespere decantantes, Sandomiriæ interemerunt; quos & cœleste pridie occisionis oraculum, cùm ex Ecclesiæ tabulis divinitus exaratum illud promulgatum fuit edictum, *Sandomiriæ Passio quadragintanovem Martyrum*, & Apostolicum deinde Alexandri Quarti, Summi Pontificis decretum Martyres esse sancivit. Sanè si quicquam defuisset, viri nedum pietate, sed etiam Patrum lectione, & Scholasticæ Theologiæ eruditione præstantes, talia scriptis consignare perhorruissent. Nec quia singulæ apud scriptores aliquos martyrij circumstantiæ expresse minimè exaratæ leguntur, illos è martyrum cœtu deturbare licebit. Si enim detur ea licentia, complures ex Martyrologijs, Menologijs, historijsque Ecclesiasticis expunges, de quibus numquam fuit addubitatum. Sanè opus est, crede mihi, in plurimis affectione pia, sine qua non absque piaculo grandi sæpiùs errabis. Sed videor obijcientem audire, non fuisse nostros occisos, eoquòd fidem expresse negare, vel Deum offendere nollent, ad id coacti, quod requiritur ad martyrium. Ad quod ajo, quid de insinuata ad martyrium condicione sentiendum sit, me jam antea scripsisse: quam nihilominus nostris defuisse sine caussa assumis; tum quòd argumentum illud negativum, non

u p.p. lib. un. c. 10.

V. Antonium Dianã p 2. resol. moral. resol. 51.

lego

lego condicionem illam martyrij; igitur martyres non fuere, non teneat: cùm potiùs cordatis ac pijs è contrario inferendum fuerit, Viri plurimi pietate, & doctrina insignes, semper asseruerunt eos Martyrio fuisse coronatos: ergo nulla ad martyrium condicio potuit deesse: tum quòd ne ea quidem omnino silentio fuerit pertransita, quando egregius Leander ita scriptum reliquit. *Porrò ex his in Fide Christi persistentibus, alij truncaci, alij telis, vel spiculis, &c.* Sed dissertationi isti jam finem impono. Spero equidem majorem hisce scriptis fidem ab omnibus habendam in posterum, vbi vel in hoc puncto, quod adversus illa visum est fuisse validius, nihil me, nisi legitimis, ijsque quàm plurimis testibus, nec sine optima ratione protulisse; Deumq; vt, quod ad illius laudem, & gloriam elaboratum est, manifestiùs elucesceret, objecta notaverint direxisse.

NONNVLLÆ AD COMMENTARIOS DE *Rebus Vng. Provinciæ Ord. Præd. annotationes.*

1. p. c. 1. addi possunt inter Imperatores ex Vngarico stemmate, Probus Maximi filius, Sirmiensis, de quo p. 4. c. 2. pag. 528. & Alexius Græcorum Cæsar, ex matre, Pannones, vt Ægnatius scribit, attingens. Memini etiam legisse quempiam ex Vngaris Romanam Petri Cathedram insedisse.

c. 9. ad ejusdem provinciæ Martyres putant aliqui pertinere & illos, de quibus Leander li. 2. fol. 59. *Adrianus Præfectus cujusdam Cœnobij, cùm vigintisex fratribus à Turcis palo suffixus est.* & catalogus post Martyrologium: *Fr. Albertus, alijs Adrianus, Prior, cùm vigintisex Monasterij fratribus à Turcis pro Christo ligno affixi martyrium consummarunt.* & alius post Ordinis privilegia, *vigintisex Fratres vnius Conventus cum Adriano eorum Priore, Turcarum sævitia palis suffixi, martyrium pro Christi fide tulerunt.*

c. 12. vbi igitur de miraculis S. P. Dominici in Vngaria, adde ilud apud Malvendam anno 1221. c. 55. in fine. *Quidam*

rusticus, Ruko nomine, in Pannonia mentem perdiderat, ac ita furebat, vt obuium quemquem, velut canis rabidus, invaderet. Hic ad reliquias S. Dominici perductus, mentem accepit.

P. 2. l. 1. c. 12. & deinceps, quod ex Bzovio, & Plodio scripsi, B. Augustinum anno Christi 1332. obijsse, corrigendum est; cùm ex literis Caroli Ducis Calabriæ (quarum exemplar extat superiùs pag. 43. & 44.) ad Ioannem 22. Sum. Pont. datis anno 1325, pro inquisitione vitæ, miraculorumq; & canonizatione ejusdem B. Augustini, jam defuncti, & portentis coruscantis, multò priùs ex hac illum mortali luce subtractum, appareat. Verisimilius est, quod D. Tomcus tradit, B. Augustini mortem in annum 1323. 3. Augusti, & 17. à Canonizatione S. Thomæ Aquinatis, quæ à Ioanne ipso 22. eodem anno 18. Iulij facta est, incidisse. Ac si verum est, quod idem Tomcus habet, sexennium à B. Augustino Lucerinum Episcopatum administratum fuisse, efficitur, hunc anno circiter 1317. inijsse, & Zagrabiensem 14. vel 15. circiter annos, ab anno sc. 1302. vel 1303. administrasse; subindeque, quod de vtriusque regiminis tempore c. 13. collegimus, juxta hæc emendandum.

Ibidem c. 12. vbi de patria B. Augustini disquiritur, etsi simile quiddam cum hoc Viro Sanctiss. accidisse videtur, quod in omnium Poetarum principe Homero contigit; de quo Cicero oratione pro L. Annio Archia, dicebat: *Homerum Colophonij civem esse dicunt suum, Chij suum vendicant, Salaminij repetunt, Smyrnæi suum esse confirmant, itaque delubrum etiam ejus in oppido dedicaverunt; permulti alij præterea pugnant inter se, atque contendunt*: & si inquam simile quiddam hîc accidisse videtur: ex auctoritate tamen vetustissimi Officij Ecclesiastici, multisque alijs à D. Tomco (qui alioquin facilè viros clarissimos ad patriam pertrahere consuevit) adductis, Dalmatam fuisse crediderim.

Illud lib. 2. c. 10. pag. 239. linea 17. sic legitur apud Episcopum Ranzanum Indice 15: *Malo igitur emori, quàm tuis mortiferis parere consilijs.* Quo intelligimus, sensisse S. Margaritam,

nulla facultate licere sibi post professionem absque lethali crimine in nuptias consentire.

Eodem li. c. 17. pag. 259. Putem cæleste illud visum de priscorum Patrum perfectione, S. Thomæ Aquinati innotuisse; cui propterea, pro gratia ad singula præstanda, Beatiss. Virg. Deip. suffragio assequenda, insigni illi ad eandem Deip. à quolibet Religioso quotidie recitandæ precaticunculæ, hæc inserere placuerit. *Deprecor te etiam, Domina mea Sanctissima, vt impetres mihi veram obedientiam, & veram cordis humilitatem, vt veraciter me agnoscam miserum, ac fragilem peccatorem, & impotentem non solùm ad faciendum quodcunque opus bonum, sed etiam ad resistendum continuis impugnationibus, sine gratia, & adjutorio Creatoris mei, & sanctis precibus tuis.* Ecce illud aurei documenti, *contemnere semetipsum.* & inferiùs: *Impetra mihi etiam, ò Domina dulcissima, Charitatem veram, qua dulcissimum, & dilectissimum filium tuum, Dominum nostrum Iesum Christum toto corde diligam, & te post ipsum super omnia, & proximum in Deo, & propter Deum. Sicq; de bono ejus gaudeam, de malo doleam, nullumq; contemnam, neque temerariè judicem, neque in corde meo me alicui præponam.* En illud, *amare Deum, non spernere, aut judicare alium.*

3. p. li. 2. c. 1. adde, tot insignia à Fratribus Prædicatoribus per Sanctum Inquisitionis Officium ad Ecclesiæ vtilitatem facta, vt Viri quidam prudentissimi, nullos alios majorem Ecclesiæ Catholicæ operam censeant præstitisse. Extant Romæ, in Arce (vt fertur) S. Angeli, gesta conscripta; quæ, si lucẽ aspicerent, vel sola ad immortalem Prædicatorum splendorem sufficere possent.

ibidem pag. 419. linea 28. adde. Pius 2. anno 1464. & Sixtus 4. 1473. Vicarium Congregationis Peregrinantium ad partes infidelium totius Orientis, Inquisitorem Hæreticæ pravitatis in omnibus illis regionibus, cum facultate alios Inquisitores instituendi, crearunt. *Nos*, inquientes, *dilecto filio Christophoro de Viterbio Ord. Præd. S. Th. Professori, totius Societatis peregrinantium propter Christum inter gentes Vicario generali, & hæretic&*

apud Vsusmaais à folio 141.

pravitatis Inquisitori per nos deputato, & constituto, & alijs suis successoribus pro tempore deputandis, in partibus orientalibus tam fidelium, quàm infidelium constitutis, & quàm maximè in Civitatibus Caffæ, & Peræ, Chij, & in terris Saracenorum, Paganorum, Græcorum, Bulgarorum, Cumanorum, Æthiopum, Iberorum, Alanorum, Gazarorum, Gothorum, Zirorum, Ruthenorum, Syrorum, Iacobitarum, Nubianorum, Nestorianorum, Georgianorum, Armenorum, Agolesticorum, Tartarorum, Carelorum, Hungarorum majoris Hungariæ, & aliorum, qui nondum Sacramenta fidei perceperunt, &c. concedimus facultatem, &c. vt alios Inquisitores hæreticæ pravitatis, in Provincijs, de quibus sibi videbitur, supradictis, substituere, & ordinare valeat.

3. p. li. 4. adde juxta seriem annorum. Anno Christi 1309. B. Augustinus Zagrabiensis Episcopus Ord. Præd. vt idem Fr. Gentilis Legatus Apostolicus Ordinem S. Pauli I. Eremitæ sub S. Augustini regula confirmaret, effecit. Testis est Io. Tommcus in vita ipsius. *pag.* 32

Anno Christi 1311. idem B. Augustinus, Viennam Galliæ, ad Concilium à Clemente V. pro summis Ecclesiæ difficultatibus, Magni viri, Fr. Nicolai Pratensis ex Ord. Præd. consilio indictum, cum ipsomet Cardinali Legato profectus, ibi à Cal. Octobris ad sesquennium cum cæteris Patribus, doctè æquè ac sanctissimè definivit. Fortè & eidem Concilio duo alij Vngari ex nostra familia, Fr. Andreas Archiepiscopus Antiliarensis, & Fr. Benedictus Transylvanensis Episcopus, interfuere.

Anno Christi 1415. à Constantiensi Consilio, Ioannis Husz hæresiarchæ caussa, ex quatuor nationum Commissarijs, pro Italica natione, Ioanni Archiepiscopo, & Cardinali Ragusino ex nostro Ord. commissa fuit his verbis. *In materia fidei contra Ioannem Husz, autoritate hujus Sacri Concilij, procedent Archiepiscopus Ragusinus pro natione Italica: pro natione Germanica Episcopus Flebbiensis; M. Vrsinus* Taluenda *pro natione Gallicana; M. Guilermus Comes pro natione Anglicana, in sacra pagina Magistri: caussam dicti Ioannis Husz, & suorum sequacium, examinando, & in illa* *Conc. Constantiense Sessio. 6. anno 1415. 17. Aprilis.*

procedendo vsque ad diffinitivam sententiam inclusivè. Denique Husz, hæreticus, immò hæresiarcha convictus, cùm in perfidia animo obstinato persistens, nollet errores retractare, in solemni Concilij sessione, post habitam concionem à nostro Fr. Iacobo Laudensi Episcopo, (qui & habuit in condemnatione Hieronymi Pragensis) lectaque in eum judiciali sententia, condemnatus, degradatus, & brachio sæculari traditus, ex igne temporaneo ad æternum descendit.

4. p. c. 2. pag. 511. col. 6. vbi dicitur, quæ hodie Scutari nominatur, corrige, quæ olim Epirum dicebatur. pag. 521. col. 2. adde. Gilnizensis; hic sub annũ 1454. ad exactam regularis vitæ normã à Mag. F. Leonardo de Vale Brixinensi, cum alijs Vng. Prov. Cõventib⁹, revocat⁹, cùm à triennio nonnihil audiret recidisse, de eo in optima disciplina cõtinendo, decernebat Fr. Iacob⁹ Reich, Cõventuum reformatorum ejusdem Provinciæ Vicarius Generalis.

4. p. c. 2. pag. 591.

Ibidem pag. 523 col. 27. adde. Noviclaustri in Styria, solitudine, rivis, syluis, planitie, collibus, vinetisque peramœna, tribus circiter Germanicis leucis Cilia distans. Fundarunt Comites Cilienses, multisque bonis, & divite suppellectili sacra locupletarunt. Sed eam cum omnibus facilè mobilibus anno Christi 1479. mense Augusto, triginta Turcarum millia, Rege Matthia Olomutij Comitia habente, ex insperato in Vngariam, indeque Styriam, more turbinis irruentes, vtique diripuerunt; nihil, præter pharetras quasdam suas benè crassas, (quas à decennio vidi) in sui fortasse memoriam, dimittentes. Quin & Fr. VVolfgangum in imminente Conventui colliculo jugularunt; cujus corpus sub dio, summis insolentissimæ siccitatis, qua Savus, & Dravus, semper & vbique navigabiles, pedibus traijci potuere, æstibus, & solis ardoribus, post triduum à recessu Turcarum repertum, suavem odoris fragrantium efflans, in peristylij proxima sacrario parte tumulo illatum fuit. Cæteros verò Relig. Fratres doctos & pios, Turcæ secum in miseram captivitatem abduxerunt; Conventus monimentis adhuc

rem

rem gestam testantibus. Triginta hominum millia cum ingen- Dec. 4.
ti præda, incensa, vastataque non parva ex parte provincia, se- l. 5. p.
cum abduxisse, eorum temporum auctor Bonfinius scribit. Hic 606.
etiam Conventus reparationi Vng. Provinciæ fuit assignatus.

c. 7. vbi agitur de V. Deip. Rosario, si quis, (vt cùm ea-
dem Clementissima Advocata, & spei nostræ anchora firmissima
finiam) modum illius recitandi nosse desiderat, habet non so-
lùm ab autoribus nostris, qui planè in re ista innumeri sunt:
sed etiam apud Magnum Martinum Navarrum miscellan. 24.
Ludouicum à Ponte Soc. Iesu to. 2. medit. p. 5. meditat. 38. Va-
lerium Reginaldum ex eadem Soc. in Praxi fori Pœnit. p 1. lib. 4.
p. 2. c. 11. sect. vlt. in appendice, Reverendiss. D. Davidem Cor-
nerum, Abbatem Gottuvicensem ex Ord. S. Benedicti, virum
omni, pietatis, eruditionis, prudentiæ, & beneficentiæ laude præ-
stantem, in numquam satis commendato (ex plurimis, quos tum
edidit, tum editioni paratos habet) libro, cui titulus, Promptua-
rium Catholicæ devotionis, p. 5. c. 3. Verumenimverò mos ille
publicè recitandi in Ecclesijs nostris, & alijs, in quibus Rosarij
Archifraternitas erecta est, vsitatus, quo hortante è suggestu
Concionatore, & singula mysteria pijs meditationibus contem-
planda proponente, per vtriusque sexus hominum choros vbi-
que festivis diebus, alicubi etiam alternis, alicubi quotidie, ma-
gna frequentia, & devotione recitatur, incredibile est, quanto-
pere Virg. Deiparæ placeat, quot beneficia populis præstet,
quot fructus in Ecclesia Catholica pariat.

Maria Mater gratiæ,
Mater misericordiæ,
Tu nos ab hoste protege,
Et hora mortis suscipe.

Gloria tibi Domine,
Qui natus es de Virgine,
Cum Patre & S. Spiritu
In sempiterna secula.

IN-

INDEX RERUM, ET PERSONARUM.

NUMERUS SIMPLICITER,

Operis, asterisco * notatus,

Appendicis paginam indicat.

A.

B.